

Poliisin ja erätarkastajan yhteispartiointi Susi-LIFE-hankkeessa ja sen toimivuuden arviointi toimivaltuuksien näkökulmasta

Jaakko Kokkonen

4/2021

TIIVISTELMÄ

Jaakko Kokkonen: Poliisin ja erätarkastajan yhteispartiointi SusiLIFE-hankkeessa ja sen toimivuuden arviointi toimivaltuuksien näkökulmasta

Opinnäytetyön muoto: *Tutkimuksellinen opinnäytetyö*

Hanke: *Hankkeistettu*

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Pekka Björk

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella SusiLIFE-hankkeen poliisin ja Metsähallituksen erätarkastajan muodostaman yhteispartion toimivuutta toimivaltuuksien näkökulmasta. Työn tavoitteena oli tuottaa tietoa, kuinka toimivaksi partio kokee erätarkastajan ja poliisin muodostaman yhteispartion. Tutkimuksella haluttiin tuoda esille mitä hyvää, mahdollisia haasteita tai kehitettävää partion toiminnan yhteydessä on huomattu toimivaltuuksien näkökulmasta. Lisäksi tutkimuksessa on pohdittu, olisiko jokin muu partion kokoonpano tarkoituksenmukaisempi tähän hankkeeseen. Opinnäytetyön aihetta ehdotti Itä-Suomen poliisilaitos. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää muun muassa partion toiminnan kehittämiseen ja tulevaisuutta ajatellen, mikäli vastaavanlaisia yhteispartioita erävalvontaan suunnitellaan perustettavan.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimuksen aineisto on kerätty haastattelulla SusiLIFE-hankkeen partion jäseniltä. Aineisto analysointi tapahtui induktiivisella menetelmällä.

SusiLIFE-hankkeen partion kokemusten perusteella yhteispartio nähtiin positiivisena asiana molempien partion osapuolien asiantuntijuuden yhdistämisenä, jolloin monipuolista osaamista saatiin yhdistettyä yhteen partioon. Toimivaltuuksien näkökulmasta partion toiminnassa ei ole haasteita yhteispartion suorittaessa erävalvontaa valtion alueilla, jossa erätarkastajalla on toimivaltaa erävalvontaan, joka tulee laista metsähallituksen erävalvonnasta. Toimivaltuuksien osalta haasteiksi koettiin toiminta yksityisellä alueella, jossa erätarkastajalla ei ole itsenäisesti toimivaltaa suorittaa erävalvontaa.

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että erätarkastajan ja poliisin muodostama yhteispartio toimivaltuuksien näkökulmasta viisivuotisessa projektissa ei nähty kovin toimivana yhdistelmänä toimivaltuuksien näkökulmasta, koska partion toiminta suuntautuu suurelta osin yksityisten maanomistajien alueille eikä erätarkastajalla yksityisellä alueella ole toimivaltaa suorittaa erävalvontaa muutoin, kun mitä EvL 11 § oikeudet toisen kiinteistöllä oikeuttaa. Partio kohtaa työvuorossaan erävalvonnan tehtäviä lisäksi myös poliisitehtäviä, joihin erätarkastajalla ei ole toimivaltaa eikä välineitä puuttua ja tämä ei ole kovinkaan tarkoituksenmukaista partiona toimittaessa. Lisäksi oli havaittavissa, että partion työmäärä ei jakaannu joka suhteessa tasaisesti poliisin ja erätarkastajan välillä, erätarkastajan rajallisempien toimivaltuuksien vuoksi. Tutkimustulosten perusteella nähtiin

yhdeksi vaihtoehdoksi kahden poliisin muodostama partio hankkeeseen, jolloin partion jäsenillä olisi yhtäläiset toimivaltuudet ja välineet suorittaa partiona työtehtäviä. Vaihtoehtoisesti erätarkastajalle tulisi säätää lakiin lisää toimivaltuuksia yksityisellä alueella tapahtuvaan erävalvontaan sekä mahdollisesti myös muiden poliisitehtävien suorittamiseksi.

Sivumäärä: 38 sivua

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Huhtikuu 2021

Avainsanat: Erävalvonta, SusiLIFE-hanke, erätarkastaja, yhteispartio, toimivaltuus, yksityinen alue, valtion alue

SISÄLLYS

LYHENTEET	1
1 JOHDANTO	2
1.1 Johdatus aiheeseen	2
1.2 Tutkimuskysymykset	2
1.3 Tutkimusmenetelmä	3
1.4 Aineiston analyysi	3
1.5 Aiemmat tutkimukset	4
1.6 Työn rakenne	4
2 Metsätys ja metsästyksen valvonta	5
2.1 Eläinten metsästys	5
2.1.1 Riistaeläimet	5
2.1.2 Metsästysoikeus	5
2.1.3 Suomen riistakeskus	6
2.1.4 Suurpetojen metsästäminen	6
2.2 Metsästyksen valvonta yleisesti	7
2.2.1 Metsästyksen valvontaa tekevät viranomaiset	8
2.2.2 Katsaus metsästyksrikollisuuteen	9
3 Poliisin ja erätarkastajan toimivaltuudet erävalvonnassa	11
3.1 Poliisin toimivaltuudet erävalvonnassa	11
3.2 Erätarkastajan toimivaltuudet erävalvonnassa	16
4 SUSILIFE-hanke	18
4.1 Poliisin ja erätarkastajan muodostama yhteispartio Susilife hankkeessa	20
5 HAASTATTELU	21
5.1 Haastateltavat henkilöt	21
5.2 Haastattelun tavoitteet ja toteutus	21
5.3 SusiLIFE-hankkeen partion tehtävät ja toiminta	23
5.4 Erätarkastajan ja poliisin toimivaltuudet erävalvonnassa	24
5.5 Poliisin ja erätarkastajan yhteispartion toimivuus ja haasteet toimivaltuuksien näkökulmasta. .	25
5.6 Parannusehdotukset	27

6 Tutkimustulokset.....	28
6.1 SusiLIFE-hanke ja organisaatio	28
6.2 Toiminta-alue ja toimivaltuudet.....	28
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	31
8 Pohdinta	35
8.1 Ammatillinen kasvu ja oma oppiminen	35
8.2 Jatkotutkimusaiheet	36
LÄHTEET	37

LYHENTEET

Metsästyslaki: MetsL

Metsästysasetus: MetsästysA

Ampuma-aselaki: AaL

Rikoslaki: RL

Poliisilaki: PoliL

Laki Metsähallituksen erävalvonnasta: EvL, erävalvontalaki

Esitutkintalaki: ETL

Pakkokeinolaki: PKL

Riistahallintolaki: RhaL

Laki riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta: RhoiL

Luonnonvarakeskus: Luke

1 JOHDANTO

1.1 Johdatus aiheeseen

Viisivuotinen SusiLIFE-hanke käynnistyi lokakuussa 2019. Hankkeen tarkoituksena on tuottaa tietoa sudesta, sen käyttäytymisestä, edistää vuorovaikutusta paikallistasolla sekä tuoda keinoja susivahinkojen ja haittojen ennaltaehkäisyyn. Hankkeen myötä perustettiin Metsähallituksen erätarkastajan ja poliisin muodostama yhteispartio, jonka tehtäviin kuuluu ennaltaehkäistä ja valvoa metsästysrikollisuutta. Partio keskittyy erityisesti susien laittoman tappamisen ennaltaehkäisyyn. Partio toimii pääsääntöisesti Itä-Suomen alueella ja mutta myös tarvittaessa muualla Suomessa. Valvontaa suoritetaan sekä valtion että yksityisten maanomistajien omistamille alueille. Partion toimintaperiaatteena on kohdentaa valvontaa sille alueelle missä sille on tarvetta.

SusiLIFE-hankkeen myötä on herännyt kysymyksiä liittyen partion toimivaltuuksiin. Kysymykset ovat lähinnä liittyneet Metsähallituksen erätarkastajan toimivaltuuksiin partion toimiessa yksityisten maanomistajien alueilla, jossa hänellä ei ole toimivaltaa erävalvonnan suorittamiseen. Erätarkastajalla on muulla, kuin valtion alueilla toimivaltaa ainoastaan EvL 11 § mukaisessa tilanteessa. Partion toiminta painottuu yksityisille alueille, joissa on havaittu esiintyvän enemmän metsästysrikollisuutta ja suurpetoihin liittyviä konflikteja. Partion jäsenillä toimivaltuudet erävalvonnalle tulevat eri laeista ja Metsähallituksen erätarkastajan toimivaltuudet ovat huomattavasti rajallisemmat kuin poliisilla. Metsähallituksen erätarkastajan toimivaltuudet erävalvontaan tulee Metsähallituksen erävalvonnasta annetusta laista ja hänellä on toimivaltaa suorittaa virkatehtäviä itsenäisesti pääsääntöisesti vain valtion alueilla. Poliisin toimintaa ohjaa erävalvonnassa poliisilaki. Toisin kuin erätarkastajalla poliisin toimivaltuudet erävalvontaan eivät rajoitu vain tietyille alueille vaan ovat voimassa koko valtakunnan alueella. Erätarkastajan ja poliisin muodostamia yhteispartioita on käytetty aikaisemminkin erävalvontaan, mutta ei tässä laajuudessa kuin nyt käynnissä olevassa SusiLIFE-hankkeessa, joten myöskään yhteispartion toimivaltuuskysymyksiä ja toimivaltuuksien yhteensovittamista yhteispartiointiin näin pitkään hankkeeseen ei ole kovin syvällisesti pohdittu.

1.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksessa selvitetään, kuinka toimiva yhdistelmä kahden eri lakipohjalla toimivan viranomaisen muodostama yhteispartio on viiden vuoden projektissa toimivaltuuksien näkökulmasta, mitä haasteita siihen liittyy ja olisiko jokin muu toimintamalli tarkoituksenmukaisempi. Tutkimuksen aiheetta ehdotti Itä-Suomen poliisilaitos.

Tutkimuskysymyksenä opinnäytetyössä on:

1. Millaista on ja miten toimii poliisin ja erävalvojan yhteispartiointi SusiLIFE-hankkeessa?

Tarkentavia alakysymyksiä ovat:

2. Miten yhteispartioinnin toimivaltuudet määräytyvät?
3. Onko yhteispartioinnista etua SusiLIFE-hankkeen toteutumiselle?
4. Minkälaisia haasteita yhteispartiointi aiheuttaa poliisille ja erätarkastajalle SusiLIFE-hankkeessa?

1.3 Tutkimusmenetelmä

Tämä opinnäytetyöni toteutin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Tutkimuksessani tarkoituksena oli selvittää poliisin ja Metsähallituksen erätarkastajan kokemuksia kahden eri viranomaisen muodostaman yhteispartion toimivuudesta toimivaltuuksien näkökulmasta. Tiedon keruussa keskityin partion omiin kokemuksiin yhteispartiosta. Kvalitatiiviselle tutkimukselle on ominaista, että tiedon keruussa hyödynnetään oikeita tilanteita ja ihmisiä. Tämä perustuu siihen, että tutkimuksen kohdetta tarkastellaan kokonaisvaltaisesti. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on paljastaa ja löytää uusia asioita sen sijaan että todetaan vain jo olemassa olevia asioita. Tällaiseen tutkimukseen kuuluu, että haastateltavat on valittu tarkoituksenmukaisesti ja että tiedon hankinnassa käytetään sellaisia menetelmiä, jossa tutkittavan näkemykset ja näkökulmat tulevat esille monella tasolla (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009 208, 210–211, Alasuutari 2011, 849).

Aineiston tutkimukseen keräsin haastattelemalla SusiLIFE-hankkeen yhteispartion Metsähallituksen erätarkastajan ja Itä-Suomen poliisilaitoksen poliisin.

1.4 Aineiston analyysi

Aineiston keräämisen jälkeen alkoi aineiston analysointi. Tämän tarkoituksena on, että tutkimuksen tulokset saadaan kuvatuksi. Sisällönanalyysillä tuotetaan tietoa tutkittavana olevasta ilmiöstä hankittuun tutkimusaineistoon apuna käyttäen (Kylmä & Juvakka 2007, 112–113). Analyysinä käytin aineistolähtöistä eli induktiivista aineistoanalyysiä. Tämä analyysi voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen, jotka ovat aineiston pelkistäminen, aineiston ryhmittely ja teoreettisten käsitteiden luominen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108).

Litteroin eli kirjoitin puhtaaksi nauhoittamani haastattelun. Tämä on aikaa vievää ja työlästä, mutta samalla sain alustavan käsityksen aineiston sisällöstä (Vilkkä 2005, 115). Tämän jälkeen etsin aineistosta tutkimuksen kannalta keskeisimmät asiat ja teemat, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiini. Seuraavaksi vuorossa oli aineiston pelkistäminen. Tämä tarkoittaa sitä, että alkuperäisilmai-

suja pelkistetään siten että niiden olennainen ydin ei muutu (Kylmä & Juvakka 2007, 117). Keskeiset asiat aineistosta sain käyttämällä apuna tutkimuskysymyksiä. Pelkistämisen jälkeen ryhmittelin aineiston teemoittain omien otsikoiden alle.

1.5 Aiemmat tutkimukset

Aiheesta ei ole tehty aikaisemmin vastaavanlaista tutkimusta. Näin pitkäaikaista yhteispartio hanketta ei ole aikaisemmin käytetty, eikä näin ollen yhteispartion toimivaltuuksien toimivuuden näkökulmaa ole tutkimuksen muodossa mietitty. Työni pohjautuu voimassa olevaan lainsäädäntöön ja SusiLIFE-partion jäsenten kokemuksiin. Erävalvontaa on opinnäytetyössään aikaisemmin käsitellyt Joonas Miettinen tutkimuksessaan ”Erävalvonta” 12/2019, joka on katsaus erävalvontaan Oulun, Jokilaaksojen, Koillismaan ja Kainuun kenttäjohtoalueilla. Lisäksi rajavartiolaitoksen suorittamaa erävalvontaa on tutkinut Ville Juvonen kandidaatin tutkielmassaan ”Rajavartiolaitoksen metsästyksen valvonta” 3/2014.

1.6 Työn rakenne

Opinnäytetyöni ensimmäisessä luvussa käyn läpi tutkittavana olevan aiheen ja tutkimuksen taustan. Lisäksi tuon esille tutkimuskysymykset sekä työssä käyttämäni tutkimus ja analyysi menetelmät. Ensimmäisessä kappaleessa kerron myös, onko aiheesta aikaisemmin tehty tutkimusta.

Toisessa luvussa kerron yleistä tietoa metsästyksestä ja metsästyksen valvonnasta. Tässä kappaleessa kerron metsästyksen määritelmän, riistasta, jota saa metsästä ja metsästysoikeudesta. Lisäksi kerron metsästyksen valvontaa tekevistä viranomaisista ja heidän tehtävistään metsästyksen valvonnassa. Lisäksi luodaan katsaus metsästysrikollisuuteen vuosina 2015–2019.

Kolmannessa luvussa kerron poliisin ja erätarkastajan toimivaltuuksista erävalvonnassa. Tässä kappaleessa on kerrottu yleisimpiä erävalvonnan tehtäviä, joissa poliisi ja erätarkastaja käyttävät toimivaltuuksia, ja siitä mistä laista nämä toimivaltuudet tulevat. Katsoin näiden toimivaltuuksien avaamisen tärkeäksi, koska tämän avulla lukija saa kuvan näiden kahden eri viranomaisen toimivaltuuksien laajuudesta, missä he ovat toimivaltaisia suorittamaan erävalvontaa ja millaisia valvontatoimenpiteitä he saavat lain mukaan tehdä.

Neljännessä luvussa kerron SusiLIFE-hankkeesta. Kerron mikä on SusiLIFE-hanke, missä ja miten tämä hanke toimii. Lisäksi tässä on kerrottu SusiLIFE-hankkeen yhteispartiosta, jonka poliisi ja Metsähallituksen erätarkastaja muodostavat.

Viidennessä luvussa käsitelen työssä käytettyjä haastatteluja. Kerron, kuinka haastattelut on toteutettu, ketä työhön haastattelin, haastattelun kysymyksistä ja niihin saaduista vastauksista.

Lopuksi kerron tutkimustuloksista ja havainnoistani, jotka pohjautuvat yhteispartion haastatteluun. Johtopäätös osiossa vastaan tutkimuskysymyksiin tutkimustulosten ja aineiston perusteella. Pohdinnassa käyn läpi opinnäytetyötäni prosessina, eli miten työskentely sujui ja mitä haasteita siinä mahdollisesti oli.

2 METSÄTYS JA METSÄSTYKSEN VALVONTA

2.1 Eläinten metsästys

Metsästys määritellään metsästyslain mukaan seuraavasti: Metsästyksellä tarkoitetaan riistaeläimen pyydystämistä ja tappamista sekä saaliin ottamista metsästäjän haltuun. Metsästykseksi katsotaan myös pyyntitarkoituksessa tapahtuva riistan houkuttelemista, etsiminen, kiertäminen, väijyminen, hätyyttäminen tai jäljittäminen. Lisäksi metsästykseksi katsotaan koiran tai muun pyyntiin harjoitetun eläimen käyttö riistan etsimiseen, ajamiseen tai jäljittämiseen. Metsästykseksi katsotaan myös pyyntivälineen pitäminen viritettynä pyyntikäyttöön (MetsL 2 §).

2.1.1 Riistaeläimet

Metsästyslain mukaan riistaeläimiksi luokitellaan seuraavat eläimet: villikani, metsäjänis, rusakko, orava, euroopanmajava, kanadanmajava, susi, tarhattu naali, kettu, karhu, mäyrä, kärppä, hilleri, saukko, näätä, ahma, ilves, itämeren norppa, kirjohylje, halli, villisika, kuusipeura, saksanhirvi, japaninpeura, metsäkauris, hirvi, valkohäntäpeura, metsäpeura ja mufloni. Lisäksi linnuista kanadanhanhi, merihanhi, metsähanhi, heinäSORSA, tavi, haapana, jouhisorsa, heinätavi, lapasorsa, punasotka, tukkasotka, haahka, alli, telkkä, tukkakoskelo, isokoskelo, riekko, kiiruna, pyy, teeri, metso, peltopyy, fasaani, nokikana, lehtokurppa ja sepelkyyhky (MetsL 5 §).

2.1.2 Metsästyoikeus

Maanomistajalla on oikeus metsästä ja määrätä siitä omilla maillaan. Metsästyoikeus on siis sidottu maanomistukseen. Yleisenä tapana Suomessa on, että yksityiset maanomistajat vuokraavat maansa metsästyseuroille metsästyskäyttöön. Metsästyksestä sovitaan metsästysvuokrasopimuksissa tapauskohtaisesti. Metsästysseuran jäsen voi metsästä niillä alueilla, joihin hänen metsästysseuransa on tehnyt metsästysvuokrasopimuksen. Metsästysseurat myyvät tavallisesti vieraskortteja, jolloin metsästysseuraan kuulumaton voi metsästä metsästysseuran alueilla. Valtion maille voi ostaa metsästysluvan Metsähallitukselta. Metsästyslaissa on määritelty ne kunnat, joiden asukkailla on metsästyoikeus valtion omistamilla alueilla. Metsästyoikeus kuntalaisilla valtion maille on Lapin ja Kainuun maakunnissa asuvilla sekä Kuusamon, Pudasjärven ja Taivalkosken kunnissa asuvilla. Metsästyslaissa on lisäksi säädetty oikeudesta metsästä yleisellä vesialueella ja talousvyöhykkeellä (Suomen riistakeskus).

Metsästäjällä tulee metsästystä harjoittaessaan olla voimassa oleva metsästyskortti (RhoiL 1 §)

2.1.3 Suomen riistakeskus

Suomen riistakeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos. Se aloitti toimintansa 1.3.2011. Metsästäjäin keskusjärjestö ja riistanhoitopiirit yhdistettiin Riistakeskukseen.

Riistakeskuksen tehtävä on edistää kestävää riistataloutta, tukea riistanhoitoyhdistysten toimintaa ja huolehtia riistapolitiikan toimeenpanemisesta sekä vastata sille säädetyistä julkisista hallintotehtävistä, jotka ovat pääosin lupahallintoa. Suomen riistakeskuksen tehtävät määritellään riistahallintoa koskevassa laissa. Esimerkiksi hirven metsästystä koskevien pyyntilupahakemuksien käsittely ja pyyntilupapäätösten tekeminen kuuluvat Suomen riistakeskukseen. Lisäksi riistaeläinten rauhoituksesta poikkeaminen ja kiellettyihin pyyntivälineisiin ja pyyntimenetelmiin liittyvät lupa-asiat käsitellään Suomen riistakeskuksen toimesta. Muita tehtäviä ovat kestävä riistatalouden monipuolinen edistäminen, sekä metsästäjien ja riistanhoitoyhdistyksien tukeminen (Suomen riistakeskus).

2.1.4 Suurpetojen metsästäminen

Suurpedot luokitellaan Suomessa metsästyslain mukaan rauhoitetuiksi riistaeläimiksi. Suurpetoja metsästetään rajoitetusti poikkeusluvilla. Suurpedoiksi luokitellaan Susi, Ahma, Ilves ja Karhu. Suurpedoille on tehty kannanhoitosuunnitelmat ja niiden metsästys perustuu tähän. Kannanhoitosuunnitelman mukaan suurpetojenkannan tulee pysyä elinvoimaisena ja suurpetojen tulee pysyä ihmisarkoina (Metsähallitus 2015).

Poikkeuslupa

Kannanhoidollisella poikkeusluvalla lupa suurpedon metsästykseseen voidaan myöntää vain alueelle, jossa tätä lajia vahvasti esiintyy. Saalis kuuluu luvansaajalle. Vahinkoperusteinen poikkeuslupa voidaan periaatteessa myöntää tarvittaessa, milloin vain (Metsähallitus 2015).

Suomen riistakeskus voi myöntää poikkeusluvan poiketen metsästyslain 37 §, 38 § ja 50 §, mukaisesti rauhoituksesta, rajoituksista tai kielloista säädetyin edellytyksin.

Kannanhoidollisen poikkeusluvan myöntää Suomen riistakeskus, mikäli lajin suotuisa suojelun taso säilyy ennallaan. Karhun ja Ilveksen poikkeusluvut ovat pääsääntöisesti kannanhoidollisia lupia. Kannanhoidollisella metsästyksellä vaikutetaan kannan kehitykseen, eikä sitä erityisesti kohdisteta mihinkään tiettyyn yksilöön. Maa ja metsätalousministeriö voi antaa tarkempia säännöksiä suurpetojen enimmäis-saalismääristä, saalisyksilöiden sukupuolesta ja iästä sekä alueesta, jota rajoitus koskee. Suomen riistakeskus ei voi poiketa näistä määristä. Lisäksi Suomen riistakeskuksen pitää tapauskohtaisesti arvioida ennen päätöksen antamista erikseen, onko muita ratkaisuja ja onko metsästyksestä mahdollisesti haittaa kannan suotuisalle suojelutasolle.

Vahinkoperusteisen poikkeusluvan myöntää Suomen riistakeskus, mikäli peruste luvalla on riittävä. Suden poikkeusluvut ovat Suomessa vahinkoperusteisia lupia. Tässä metsästys kohdistetaan vahinkoa aiheuttavaan eläimeen (Maa- ja metsätalousministeriö).

Poliisin oikeus kiinniottaa ja lopettaa eläin

Poliisi voi tiettyjen edellytyksien täytyessä ottaa kiinni eläimen ja tarvittaessa lopettaa. Tästä säädetään PolL 2 luku 16 §. Sen mukaan poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni ja viimeisenä keinona lopettaa eläin, mikäli aiheuttaa vaaraa ihmisen hengelle, terveydelle tai huomattavaa haittaa omaisuudelle tai vakavasti vaarantaa liikennettä. Eläin voidaan lopettaa myös, mikäli sen hengissä pitäminen olisi julmuutta sitä kohtaan. Esimerkkinä mainittakoon tilanne, jossa poliisi lopetti päätöksellään 22.12.20120 Polvijärvellä suden, joka liikkui rakennetussa ympäristössä, taajamassa ja pihapiireissä. Susia oli ennen lopetuspäätöstä karkotettu suurriistavirka-apuosaston toimesta tuloksetta (Poliisi 2020).

2.2 Metsästyksen valvonta yleisesti

Metsästyslain 88 §:n mukaan poliisin, rajavartiolaitoksen ja tulliviranomaisen sekä riistahallintolaisissa tarkoitettujen metsästyksenvalvojien tulee toimialueellaan valvoa, että metsästystä koskevia säännöksiä ja määräyksiä noudatetaan. Valtion omistamilla alueilla lain noudattamista valvovat virkamiehet eli Metsähallituksen erätarkastajat, joiden tehtäväksi se säädetään tai määrätään. Lisäksi maanomistajalla ja metsästysoikeuden haltijalla on oikeus valvoa tämän lain noudattamista alueellaan (MetsL 88 §).

Metsästystä ja metsästyksen valvontaan ohjaavat useat eri lait. Näitä ovat metsästyslaki ja -asetus, riistahallintolaki ja -asetus, rikoslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetus metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista, laki riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta, ampuma-aselaki, luonnonsuojelulaki, eläintensuojelulaki, maastoliikennelaki, hallintolaki, laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Jokaisen metsästyksen valvojan viranomaisen toimivaltuudet tulevat tietyistä laista. Esimerkiksi Metsähallituksen erätarkastajan toimintaa ohjaa laki metsähallituksen erävalvonnasta ja poliisin toimintaa pääsääntöisesti poliisilaki (Suomen riistakeskus, 2019).

Metsästyksenvalvonta on tänä päivänä usein moniviranomaisyhteistyötä. Viranomaisten resurssien rajallisuuden myötä, on yhdistetty poliisin, rajavartiolaitoksen ja Metsähallituksen erätarkastajien henkilöstöä suorittamaan yhdessä metsästyksen valvontaa valtion sekä yksityisillä mailla. Viranomaisten yhteistyöstä on tehostanut metsästyksen valvontaa ja yhteistyöstä on hyviä kokemuksia (Juvonen 2014, 13).

Metsästäjä on velvollinen esittämään pyynnöstä metsästyksenvalvontaa suorittavalle viranomaiselle metsästyskortin. Tarkastuksen yhteydessä varmistetaan, että kortti kuuluu oikealle henkilölle (MetsL 22 §).

Metsästäjän tulee esittää riistanhoitoyhdistyksen todistus hyväksytystä ampumakokeesta, mikäli metsästäjä metsästää kuusipeuraa, saksanhirveä, japaninpeuraa, metsäkaurista, hirveä, valkohän-täpeuraa, metsäpeuraa, karhua tai villisikaa rihlatulla luotiaseella (MetsL 22 §).

Valvontaviranmaisella on oikeus tarkistaa metsästyksessä käytettävät henkilön hallussa olevat aseet ja lupa-asiakirjat. Aseesta tarkastetaan myös sen tila ja patruunat. Lisäksi jos asetta kuljete-taan autossa, tarkastetaan, kuinka asetta ajoneuvossa kuljetetaan. Aseesta tarkastetaan myös mahdolliset luvattomat yötähtäimet (Juvonen 2014, 15).

Tarkastuksessa tarkastetaan myös mahdolliset saaliiksi saadut eläimet, onko ne pyydetty lainmu-kaisin menetelmin ja että ne ovat laillisia pyydettäviä riistaeläimiä (Juvonen 2014, 15).

Metsästyksenvalvonnassa tarkastetaan myös metsästyksen luvallisuus, eli valvonnassa tarkaste-taan metsästysluvut. Valvonta on yksinkertaisinta valtion omistuksessa olevilla maa ja vesialueilla. Yksityisillä mailla valvonta on haastavampaa, mikäli valvonnan kohteena on joku muu kuin alueen maanomistaja, koska valvontaviranomaisella ei ole välttämättä tiedossa, miten yksityistenmaiden käytöstä metsästyksessä on sovittu ja kenellä siellä on oikeus metsästää. (Juvonen 2014, 15). Tässä tapauksessa pitää olla esittää selvitystä metsästysoikeudesta. Yksityisillä mailla metsästys-oikeudesta sovitaan metsästysvuokrasopimuksessa vuokraajan ja maanomistajan välillä (MetsL 11 §). Valtion alueilla metsästäjä tarvitsee metsästysluvan (MetsL 46 §). Kuntalaisella on metsästysoi-keus valtion alueilla Lapin, Kainuun maakunnissa sekä Kuusamon, Pudasjärven ja Taivalkosken kunnissa (MetsL 8 §).

Vesialueilla Suomessa pysyvästi asuvalla on oikeus metsästää yleisellä vesialueella meressä, tai sellaisilla yleisillä vesialueilla meressä olevilla luodoilla ja saarilla. Näiden tulee kuulua valtiolle eikä niitä ole kenenkään hallintaan luovutettu. Lisäksi Suomen talousvyöhykkeellä. Yleisillä vesialueilla järvessä ja siellä olevissa valtion omistamissa saarissa ja luodoilla saa metsästää sellainen hen-kilö, jonka kotipaikka on kunnassa, johon tällainen vesialue kuuluu (MetsL 7 §).

2.2.1 Metsästyksen valvontaa tekevät viranomaiset

Tässä kappaleessa esitellään metsästyksen ja erävalvontaa suorittavat viranomaiset.

Metsästyksenvalvoja on riistahoitoyhdistyksen toimihenkilö. Jotta voi toimia riistahallinnon toimi-henkilönä, häneltä edellytetään täysi-ikäisyyttä, on täysivaltainen ja hänet tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisiltaan ominaisuuksiltaan tehtäviin sopiva (RhalL 20 §).

Metsästyksenvalvojaksi voidaan nimittää henkilö, joka on hyväksytysti suorittanut aikaisintaan kuusi kuukautta ennen uuden nimityksen hakemista Suomen riistakeskuksen järjestämän kyseisen tehtävän vaatiman kertauskoulutuksen, jos nimittämistä hakeva on jo aikaisemmin nimitetty vastaa-vaan tehtävään 1 kohdan perusteella (RhalL 21 §).

Metsästyksen valvoja seuraa metsästyksen ja riistanhoidon lainmukaisuutta toiminta-alueellaan ja hänen tulee ilmoittaa havainnoistaan metsästyslain noudattamisen valvonnasta vastaavalle viranomaiselle. Metsästyksenvalvojalla on oikeus tarkistaa metsästäjän henkilöllisyys, metsästysoikeus, riistanhoitomaksun suorittaminen ja ampumakokeen suorittaminen. Metsästyksenvalvojalla on oikeus tarkistaa myös pyyntivälineen ja menetelmät. Hänen tulee esittää pyydettyä todistus oikeudestaan toimia metsästyksenvalvojana (RhalL 23 §).

Rajavartiolaitos valvoo metsästyksen luvallisuutta alueellaan. Rajavartiolaitos suorittaa metsästyksen valvontaa päätehtäviensä ohella. Rajavartiolaitoksen henkilöstö ja sen maastoon soveltuvat kulkuneuvot ovat olleet isona apuna metsästyksen valvonnassa. Rajavartiolaitoksen metsästyksen valvonta painottuu Suomen raja-alueille. Rajavartiolaitoksen toimivalta metsästyksen valvontaan tulee metsästyslaista, rajavartiolaista ja Valtioneuvoston asetuksesta rajavartiolaitoksesta (Juvonen 2014, 13).

Erätarkastajat ovat Metsähallituksen virkamiehiä, jotka valvovat valtion maa ja -vesialueilla tapahtuvaa metsästystä. Erätarkastajien kelpoisuusvaatimuksena on poliisin perustutkinto. Erätarkastajilla on toimivaltaa valtion alueilla ja heidän toimintaansa ohjaa asetus Metsähallituksen erävalvonnasta. Erätarkastajan toimivaltuuksiin kuuluu mm. henkilöllisyyden selvittäminen, kiinniotto, turvallisuustarkastus, rattijuopumusvalvonta ja haltuunotto-oikeus. Erätarkastaja kantaa mukanaan poliisin tavoin virkamerkkiä, joka pyydettyä esitettävä. Erätarkastaja käyttää virkavaatteita ja heidän käyttämissään virka-ajoneuvoissa on tunnukset. Erätarkastajia Suomessa on yhteensä 11 kpl. Tämän myötä jokaisen erätarkastajan toimialueet ovat suuret (Metsähallitus).

Poliisi suorittaa muiden tehtäviensä ohella metsästyksen valvontaan. Metsästyslain 88 §:n mukaan poliisin tulee valvoa toimialueellaan metsästystä koskevia säännöksiä ja määräyksiä noudattamista (MetsL 88 §). Toimivaltuuksien näkökulmasta poliisin toiminta ei ole rajattu millekään alueelle kuten esimerkiksi Metsähallituksen erätarkastajalla, vaan poliisi on toimivaltainen valvontaviranomainen koko Suomen valtion alueella (PolL 1 luku 1 §). Poliisi suorittaa metsästyksenvalvontaa itsenäisesti sekä myös viranomaisyhteistyönä (Riistan vuoksi, 2019)

2.2.2 Katsaus metsästysrikollisuuteen

Kansallinen ympäristörikosten seurantaryhmä tuottaa vuosittain tilannekuvaa Suomen ympäristörikollisuudesta, johon metsästysrikokset kuuluvat. Seurantaryhmä koostuu useista eri viranomaisista. Tämän seurantaryhmän tekemän tilannekuvan pohjalta seuraavaksi luodaan katsaus metsästysrikollisuuteen ja rikoksiin, jotka ovat tulleet viranomaisten tietoon vuosina 2015–2019 (Poliisi, ympäristörikoskatsaus 2020).

Metsästysrikos

Se joka tahallaan tai tärkeästä huolimattomuudesta oikeudettomasti metsästää käyttäen metsästyslaissa (615/1993) kiellettyä pyyntivälinettä tai pyyntimenetelmää tai vastoin metsästyslaissa säädettyä moottorikäyttöisen kulkuneuvon käytön rajoitusta, metsästää vastoin metsästyslain tai sen mukaan annettua riistaeläimen rauhoitusta tai metsästyskieltoa tai -rajoitusta tai kiintiötä koskevaa säännöstä tai määräystä tai ilman pyyntilupaa, hirvieläimen pyyntilupaa tai poikkeuslupaa tai (11.3.2011/232), aiheuttaa metsästäessään vaaraa tai vahinkoa ihmiselle tai toisen omaisuudelle tai rikkoo yleisen turvallisuuden vuoksi annettua metsästystä koskevaa kieltoa tai rajoitusta hänet on tuomittava metsästysrikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi (RL 48a:1 §).

Metsästysrikos RL 48 a luku 1 §	2015	2016	2017	2018	2019
Poliisi	176	121	126	156	116
Rajavartiolaitos	15	10	5	7	4
Yhteensä	191	131	131	163	120

(Poliisi, ympäristörikoskatsaus 2020)

Törkeä metsästysrikos

Kun metsästysrikoksessa rikos on tehty erityisen raa'alla tai julmalla tavalla, rikoksen kohteena on suuri määrä riistaeläimiä, tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä, rikos on tehty suunnitelmallisesti tai tapetaan ahma, ilves, karhu, metsäpeura, sauikko tai susi tai vahingoitetaan sitä ja rikos on kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikosentekijä on tuomittava törkeästä metsästysrikoksesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi (RL 48 a:1 a § 11.3.2011/232).

Törkeä metsästysrikos RL 48	2015	2016	2017	2018	2019
Poliisi	8	13	14	10	11
Rajavartiolaitos	1	2	2	2	1
Yhteensä	9	15	16	12	12

(Poliisi, ympäristörikoskatsaus 2020)

Laittoman saalin kätkeminen

Se joka kätkee, hankkii, kuljettaa, välittää tai kaupaa metsästysrikoksella tai kalastusrikoksella saatua saalista ja tietää, että se on tällä tavalla saatu, on hänet tuomittava laittoman saaliin kätkeisestä sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi (RL 48a:4 §).

Törkeä saaliin kätkeminen

Jos metsästysrikoksella saadun laittoman saaliin kätkemisessä rikoksen kohteena on suuri määrä riistaeläimiä, tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä, rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti tai rikoksen kohteena on ahma, ilves, karhu, metsäpeura, sauikko tai susi ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentehtäjä on tuomittava törkeästä laittoman saaliin kätkemisestä sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi (RL 48a: 4 a § 11.3.2011/232).

Laittoman saaliin kätkemisrikoksia viranomaisten tietoon tuli vuosien 2015–2019 välillä vain 1 kpl vuodelta 2015. Törkeitä saaliin kätkemisrikoksia viranomaisten tietoon puolestaan tuli vuosien 2015–2019 välillä 2 kpl vuodelta 2017 (Poliisi, ympäristörikoskatsaus 2020).

Metsästysrikkomuksia eli sakolla käsiteltäviä rikkomuksia (MetsL 10:74 §) tuli viranomaisten tietoon vuonna 2015 134 kpl, vuonna 2016 114 kpl, vuonna 2017 63 kpl, vuonna 2018 90 kpl ja vuonna 2019 106 kpl (Poliisi, ympäristörikoskatsaus 2020).

Metsästyslain säännösten rikkominen (MetsL 10:75 §) mukaisia sakolla käsiteltäviä rikoksia tuli viranomaisten tietoon vuonna 2015 207 kpl, vuonna 2016 173 kpl, vuonna 2017 176 kpl, vuonna 2018 173 kpl ja vuonna 2019 129 kpl (Poliisi, ympäristörikoskatsaus 2020).

3 POLIISIN JA ERÄTARKASTAJAN TOIMIVALTUUDET ERÄVALVONNASSA

3.1 Poliisin toimivaltuudet erävalvonnassa

Tässä kappaleessa keskitytään poliisin toimivaltuuksiin erävalvonnassa ja mistä laista ne tulevat. Runko poliisin toiminnalle erävalvonnassa tulee poliisilaista. Poliisin tehtävästä PolL 1 luvun 1 § mukaan määritellään seuraavaa:

Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä.

Poliisi suorittaa lisäksi lupahallintoon liittyvät ja muut sille laissa erikseen säädetty tehtävät sekä antaa jokaiselle tehtäväpiiriinsä kuuluvaa apua. Jos on perusteltua syytä olettaa henkilön kadonneen tai joutuneen onnettomuuden uhriksi, poliisin on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin henkilön löytämiseksi. Rikosten esitutkinnasta säädetään esitutkintalaissa ja rikosten esitutkinnassa käytettävistä pakkokeinoista pakkokeinolaissa (PolL 1 luku 1 §).

Edellä mainitusta laista kohta: "muut sille laissa erikseen säädetyt tehtävät" määrittää erävalvonnan siis poliisin tehtäväksi ja se velvoittaa poliisin tekemään metsästyksen laillisuuden sekä luvallisuuden valvontaa. Lisäksi kohta: "rikoksen paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen" tulee kysymykseen, jos esimerkiksi rahoitettu susi ammutaan ja se katsotaan rikokseksi.

Poliisi on yksi esitutkintaa suorittavista viranomaisista. Mikäli poliisin erävalvonnan yhteydessä ilmenee tapaus, jossa on syytä epäillä rikosta, käynnistetään esitutkinta ja sitä määrittelee esitutkintalaki (22.7.2011/805). Esitutkintaan liittyy vahvasti pakkokeinolaki (22.7.2011/806), josta poliisi saa työkaluja tarvittaessa rikoksen selvittämiseen. Poliisin voimankäytön määrittelee poliisilaki (22.7.2011/872), mikäli poliisi joutuu virkatehtävällään voimankäyttötilanteeseen.

Seuraavassa osiossa käyn läpi poliisin yleisimpiä toimivaltuuksia, joita poliisi yleisimmin käyttää erävalvontaa suorittaessaan.

Poliisimiehen käskyvalta

Poliisimiehellä on lain mukaisen toimivaltuuksien puitteissa oikeus yksittäistapauksessa antaa jokaista velvoittavia kieltoja ja käskyjä (PoL 1 luku 11 §).

Kulkuneuvon pysäyttäminen ja siirtäminen

Poliisilla on oikeus pysäyttää kulkuneuvo, mikäli se on perusteltua tehtävän suorittamiselle. Lisäksi poliisi voi siirtää tai määrätä ajoneuvon siirrettäväksi, mikäli se on tarpeellista virkatehtävän suorittamiseksi (PoL 2 luku 11 §).

Henkilöllisyyden selvittäminen

Poliisilla on oikeus saada tehtävän suorittamiseksi jokaiselta henkilötiedot. Näitä tietoja ovat nimi, henkilötunnus, sen puuttuessa syntymä aika, kansalaisuus sekä paikka mistä on tavoitettavissa. Poliisimies voi ottaa henkilön kiinni, mikäli tämä kieltäytyy antamasta henkilötietoja tai epäillään hänen antavan virheellisiä henkilötietoja (PoL 2 luku 1 §).

Koe nautitun alkoholin tai huumaavan aineen toteamiseksi

Poliisimies on oikeus määrätä erävalvonnan yhteydessä moottoriajoneuvon kuljettaja kokeeseen, joka tehdään mahdollisen nauttiman alkoholin tai huumaavan aineen toteamiseksi. Tällä tarkoitetaan käytännössä puhalluskoetta tai huumeepikatestiä. Mikä toimenpiteen kohde kieltäytyy tästä toimenpiteestä, hänelle voidaan toimittaa henkilönkatsastus. Tämä tarkoittaa käytännössä verikoetta, jonka suorittaa pääsääntöisesti terveydenhuollon ammattihenkilö mutta jossain tapauksessa myös siihen koulutuksen saanut poliisimies (PKL 9 luku 2 §).

Metsästyskortin ja ampumakoetodistuksen esittäminen

Poliisilla on oikeus tarkastaa henkilön metsästyskortti sekä henkilöllisyyden varmentava asiakirja. Sama koskee tilannetta, mikäli henkilö tavataan metsästämisestä sellaista riistaa, jonka edellytyksenä on ampumakokeen hyväksytyt suorittaminen, hänen tulee esittää pyynnöstä ampumakoetodistus (MetsL 22 §).

Asiakirjojen ja aseiden esittäminen

Poliisilla on oikeus pyytää erävalvonnassa esitettäväksi ampuma-aseet, niiden osat, patruunat sekä näihin liittyvät lupa-asiakirjat (AaL 117 §).

Väliaikainen haltuunotto

Mikäli poliisi epäilee, että ampuma-asetta, aseiden osaa, patruunoita, tai erityisen vaarallisia ammuksia käytetään väärin, tai niiden luvan tai hyväksynnän peruuttaminen on laitettu vireille, poliisin on viipymättä tehtävä päätös näiden väliaikaisesta haltuunotosta. Lisäksi tällaisessa tilanteessa poliisi ottaa väliaikaisesti haltuun näihin liittyvät luvat. Mikäli poliisi havaitsee, että vaara ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammuksien väärinkäytölle on ilmeinen, poliisin on otettava ne pois haltijalta (AaL 92 §).

Paikkaan kohdistuva etsintä

Poliisilla on oikeus tehdä tarvittaessa erilaisia etsintöjä, mikäli tilanne niin vaatii ja edellytykset sille täyttyvät. Näitä etsintöjä ovat yleinen kotietsintä, erityinen kotietsintä sekä paikanetsintä. Myös erävalvonnan yhteydessä voi tulla tilanne eteen, että on tarve suorittaa etsintä esimerkiksi autoon tai vaikka mökkiin rikoksen selvittämiseksi. Poliisin mahdollisuudet tehdä erilaisia etsintöjä määritellään pakkokeinolaissa 8 luvun 1 § mukaan. Kerron seuraavassa yleisestä kotietsinnästä sekä paikanetsinnästä.

Yleisellä kotietsinnällä tarkoitetaan etsintää kotirauhan suojaamaan paikkaan. Yleisen kotietsinnän voi toimittaa rikoksen hallinnassa olevassa paikassa seuraavien edellytyksien täytyessä:

1. Syytä epäillä, että on tehty rikos, josta ankarin rangaistus vähintään 6 kk vankeutta tai jos selvittävänä yhteisönsakon tuomitsemiseen liittyvät seikat ja:
2. Etsinnässä oletetaan löytyvän tutkittavana olevaan rikokseen liittyvä takavarikoitava esine, omaisuus, asiakirja tai tieto, jäljennettävä asiakirja, vakuustakavarikkoon määrättävä omaisuus tai seikka, jolla voi olla merkitystä rikoksen selvittämisessä.

Lisäksi mikäli paikka ei ole epäillyn hallussa, kotietsintä voidaan toimittaa vain, jos rikos on tehty siellä tai että epäily on sieltä otettu kiinni, tai on olemassa muu pätevä peruste olettaa, että etsinnässä löytyy jokin edellisellä kappaleessa mainitsema esine, omaisuus, asiakirja, tieto tai seikka (PKL 8 luku 2 §).

Poliisilla on oikeus suorittaa yleinen kotietsintä henkilön löytämiseksi, mikäli henkilö on esitutkintaan noudettava, kiinni otettava, pidätettävä tai vangittava, tuomioistuimeen tuotava tai sinne rikosasiassa vastaajaksi haastettava tai henkilönkatsastukseen toimittavan löytämiseksi hänen hallinnassaan olevassa paikassa. Poliisi voi myös suorittaa muualla kuin etsittävän hallitsemasta paikasta henkilön etsintää, mikäli hänen painavin perustein siellä oletetaan olevan (PKL 8 luku 3 §).

Paikanetsinnällä tarkoitetaan pakkokeinolain mukaista etsintää, joka tehdään muualla kuin kotirauhan suojaamassa paikassa. Tällaiseen paikkaan ei ole yleistä pääsyä tai sinne pääsy on rajoitettu tai estetty etsinnän ajankohtana tai etsinnän kohteena on kulkuneuvo (PKL 8 luku 1 §). Edellytyksenä paikanetsinnälle on, että etsinnällä voidaan löytää tutkittavana olevaan rikokseen liittyvä esine, omaisuus, asiakirja tai tieto, jäljennettävä asiakirja, vakuustakavarikkoon määrättävä omaisuus tai seikka, jolla voi olla merkitystä rikoksen selvittämisessä. Paikanetsintä voidaan myös tehdä esitutkintaan noudettavan, kiinni otettavan, pidätettävän tai vangittavan, tuomioistuimeen tuotavan tai sinne rikosasiassa vastaajaksi haastettavan taikka henkilönkatsastukseen toimitettavan löytämiseksi hänen hallinnassaan olevassa paikassa (PKL 8 luku 4 §).

Kiinniottaminen

Poliisin kiinniotto-oikeus perustuu poliisilakiin tai pakkokeinolakiin.

Pakkokeinolakiperusteinen kiinniotto:

Poliisilla on oikeus ottaa kiinni rikoksesta epäilty, joka on tavattu verekseltä tai pakenemasta. Päälystöön kuuluvan virkamiehen tulee 24 tunnin kuluessa kiinniotosta päästetäänkö kiinniotettu vaipaaksi vai pidätetäänkö hänet. Poliisi voi ottaa myös kiinni henkilön, joka on määrätty pidätettäväksi tai vangittavaksi (PKL 2 luku 1 §).

Poliisilakiperusteinen kiinniotto:

Poliisilla on oikeus ottaa henkilö kiinni henkilön suojaamiseksi. Tällä toimenpiteellä suojellaan henkilön henkeä, ruumiillista koskemattomuutta, turvallisuutta tai terveyttä vakavalta vaaralta. Henkilö ei tässä tapauksessa kykene huolehtimaan itsestään, eikä vaaraa voida muuten poistaa tai henkilöstä huolehtia muutoin (PoIL 2 luku 2 §).

Poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni etsintäkuulutettu henkilö, joka on vangittava tai otettava säilöön. Mikäli henkilö on etsintäkuulutettu muun kuin edellä mainituin syin, hän ei noudata kehotusta

ja pyrkii välttämään etsintäkuulutuksen toimenpiteitä, poliisimiehellä on oikeus ottaa hänet kiinni (PoL 2 luku 3 §).

Poliisi voi ottaa henkilön kiinni rikokselta ja häiriöltä suojaamiseksi. Henkilö voidaan poistaa paikalta, jos hän käyttää uhkauksia, käyttäytyy muutoin tai hänen aikaisemman käytöksensä perusteella on todennäköistä, että hän syyllistyisi henkeen, terveyteen, vapauteen, kotirauhaan tai omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen tai hän aiheuttaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleisellä järjestykselle ja turvallisuudelle. Mikäli poistaminen on riittämätöntä, poliisi voi ottaa hänet kiinni (PoL 2 luku 10 §).

Poliisilla on oikeus ottaa kiinni myös henkilö kotirauhan ja julkisrauhan suojaamiseksi (PoL 2 luku 5 §).

Turvallisuustarkastus

Poliisilla on vapautteen kohdistuvan toimenpiteen yhteydessä tarkastaa henkilön vaatteet ja tavarat sellaisten esineiden tai aineiden löytämiseksi, joilla hän voisi aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille. Poliisi voi tehdä turvallisuustarkastuksen muutenkin virkatehtävän yhteydessä, jos sillä halutaan perustellusti turvata poliisin työturvallisuus ja virkatehtävän suorittaminen. Vapautteen kohdistuvan toimenpiteen yhteydessä turvallisuustarkastus voidaan toimittaa asiakirjan löytämiseksi, jotta kohdehenkilö voidaan tunnistaa. Tarkastuksessa löydetyt vaaralliset esineet ja aineet on otettava tarkastettavalta pois (PoL 2 luku 12 §).

Henkilöön kohdistuvat etsinnät

Näitä ovat henkilöntarkastus ja henkilönkatsastus. Näiden tarkastusten tekeminen edellyttää rikos epäilyä toisin, kun poliisilakiperusteinen turvallisuustarkastus.

Henkilöntarkastus voidaan tehdä sen tutkimiseksi mitä kohdehenkilöllä on vaatteissaan, muutoin yllään tai tavaroissaan (PKL 8 luku 30 §).

Henkilönkatsastus käsittää puolestaan kehon tarkastamisen, verinäytteen tai muun näytteen ottamisen tai muun kehoon kohdistuvan tutkimuksen. Erävalvonnassa henkilönkatsastus voisi tulla eteen rattijuopumusepäilyssä (PKL 8 luku 30 §).

Voimakeinojen käyttö

Poliisilla on virkatehtävillä tarpeen vaatiessa oikeus voimankäyttöön. Poliisi on oikeus voimankäyttöön vastarinnan murtamiseksi, henkilön paikalta poistamiseksi, kiinnioton toimittamiseksi, vapautensa menettäneen pakenemisen estämiseksi, esteen poistamiseksi, miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttumiseksi taikka välittömästi uhkaavan rikoksen tai muun vaarallisen teon tai tapahtuman estämiseksi. Voimankäytön on oltava perusteltua (PoL 2 luku 17 §).

Ampuma-aseenkäyttö

Poliisilla on oikeus ampuma-aseen käyttöön. Se edellyttää tilannetta, jossa toisen henki ja terveys ovat välittömässä vaarassa, ja vaaraa aiheuttavan toiminta on siten pysäytettävä. Poliisilla on oikeus käyttää ampuma-asetta kiireellisellä ja tärkeällä tehtävällä esineen, eläimen tai esteen poistamiseksi (PoL 2 luku 19 §).

3.2 Erätarkastajan toimivaltuudet erävalvonnassa

Seuraavassa tarkastellaan Metsähallituksen erätarkastajan toimivaltuuksia ja niistä on esitelty yleisimmät, joita erätarkastaja työtehtävissään käyttää. Erätarkastajan toimivaltuuksille runko tulee laki metsähallituksen erävalvonnasta (22.12.2005/1157), mutta toimivaltuuksia tulee myös muista laista kuten ampuma-aselaista (9.1.1998/1) ja metsästyslaista (28.6.1993/615).

Erätarkastajat työskentelevät Metsähallituksen julkisen hallintotehtävien yksikössä ja heidän tehtävään on erävalvonta. Erätarkastajalta vaaditaan poliisin perustutkintoa. Erätarkastaja kantaa mukanaan virkamerkkiä, joka on pyynnöstä esitettävä (EvL 3 §).

Erävalvonta on metsästyksen, kalastuksen, luonnonsuojelun, luonnonsuojelun, luonnon varaisten eläinten kohtelun, avotulenteon ja roskaamisen säännösten noudattamisen valvontaa. Lisäksi erävalvonta käsittää maastoliikenteestä luontaiselinkeinolle, luonnolle ja sen virkistyskäytölle sekä muulle yleiselle edulle aiheutuvien haittojen ehkäisemistä sekä moottorikäyttöisten ajoneuvojen käytön valvontaa maastossa. Erätarkastajat valvovat kalastusta, vesiliikennesäännösten noudattamista. Heidän tehtäviinsä kuuluu metsästyksen valvonnan yhteydessä valvoa säännöksiä ampuma-aseisiin ja ampumatarpeisiin liittyen. Erävalvontaan kuuluu lisäksi Metsähallituksen alueiden ja rakennuksien vartiointi (EvL 2 §).

Henkilöllisyyden selvittäminen ja oikeus kiinniottoon

Erätarkastajalla on oikeus virkatehtävässään pysäyttää ajoneuvo tai henkilö. Erätarkastajalla on oikeus saada tietää henkilön tai kulkuneuvossa olevien henkilöiden henkilötiedot. Näitä henkilötietoja ovat nimi, henkilötunnus, syntymäaika, kansalaisuus ja paikka, josta henkilö on tavoitettavissa. Erätarkastaja voi ottaa henkilön kiinni, mikäli kieltäytyy antamasta näitä tietoja tai hänen epäillään antavan virheellistä tietoa. Erätarkastaja voi ottaa kiinni henkilön, mikäli se on tarpeen erävalvontaa koskevien säännösten vakavan rikkomisen jatkamisen estämiseksi (EvL 6 §).

Aseiden ja niiden lupien esittäminen

Erätarkastajan pyynnöstä on esitettävä ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksiset sekä näihin liittyvät lupa-asiakirjat (AaL 117 §).

Metsästyskortin ja ampumakoetodistuksen esittäminen

Erätarkastajalle on hänen pyynnöstänsä esitettävä metsästyskortti sekä todistus suoritetusta ampumakokeesta (MetsL 22 §).

Turvallisuustarkastus

Erätarkastaja voi kiinniottamisen yhteydessä ja kulkuneuvon pysäyttämisen yhteydessä suorittaa turvallisuustarkastuksen. Tällä toimenpiteellä selvitetään henkilöllä tai ajoneuvossa ei ole aseita, esineitä tai aineita, joilla voi aiheuttaa ihmiselle tai luonnolle (EvL 7 §).

Ratti ja vesiliikennejuopumusvalvonta

Erätarkastajalla on oikeus velvoittaa ajoneuvon tai vesialuksen kuljettaja puhalluskokeeseen nautitun alkoholin selvittämiseksi, mikäli erätarkastaja epäilee henkilön käytöksen perusteella hänen olevan päihtynyt. Erätarkastajalla on oikeus estää kuljettajaa jatkamasta ajoa, mikäli on syytä epäillä, että ajoneuvon tai vesialuksen kuljettaja on päihtynyt (EvL 8 §).

Haltuunotto

Erätarkastajalla on oikeus ottaa henkilöltä turvallisuustarkastuksen yhteydessä löytyneet ampumaseet, ampumatarvikkeet sekä muut vaaralliset esineet tai aineet päihtymyksen, mielentilan tai muusta syystä, josta voi koitua vaaraa ihmisille tai luonnolle. Erätarkastajalla on oikeus ottaa haltuun luvaton pyyntiväline tai tehdä se toimintakunnottomaksi. Lisäksi erätarkastajalla on oikeus ottaa haltuun luvattomasti metsästetty riistaeläin. Erätarkastajalla on oikeus ottaa haltuun luonnonsuojelurikoksen tai törkeän luonnonsuojelurikoksen kohde ja rikoksen tekoon käytetty väline (EvL 9 §).

Voimakeinojen käyttö

Mikäli erätarkastajaa estetään suorittamasta virkatehtäväänsä, erätarkastaja voi pyytää virka-apua poliisilta tai rajavartiolaitokselta. Mikäli apua ei kohtuullisessa ajassa ei ole saatavilla, erätarkastajalla on oikeus käyttää voimakeinojen tehtävän suorittamiseksi ottaen huomioon tehtävän tärkeys ja kiireellisyys sekä vastarinnan vaarallisuus. Voimakeinoja on pidettävä puolustettavina (EvL 10 §).

Oikeudet toisella kiinteistöllä

Mikäli toimenpiteen kohde pakenee tai siirtyy pois Metsähallituksen alueelta tai rikkoo tai on valmistautumassa rikkomaan erävalvonnan säännöksiä siten että teon seuraus ilmenee tai todennäköisesti ilmenee Metsähallituksen alueella, erätarkastajalla on oikeus liikkua toisen maa- ja vesialueilla jalan, suksilla sekä Metsähallituksen ajoneuvolla. Tällaisessa tapauksessa erävalvojalla on myös voimassa toimivaltuudet, jotka tulevat laki metsähallituksen erävalvonnasta. On kuitenkin

huomioitava, että erätarkastajan on kuitenkin vältettävä liikkumista pihapiirissä ja siihen rinnastettavalla erityiseen käyttöön varatulla alueella, jos liikkumiseen ei ole tehtävän suorittamiseen liittyvää pakottavaa syytä (EvL 11 §).

Eläimen kiinniottaminen ja lopettaminen

Erätarkastajalla on tietyissä tilanteissa oikeus ottaa kiinni ja lopettaa tarvittaessa eläin. Tästä säädetään eläinsuojelulaissa, luonnonsuojelulaissa ja metsästyslaissa. Eläimen lopettamista varten erätarkastajalla on oikeus kantaa tehtävää sopivaa ampuma-asetta (EvL 12 §).

Esitutkinta ja seuraamusten määrääminen

Erätarkastajalla on oikeus suorittaa selvissä ja yksinkertaisissa asioissa esitutkinalain mukainen suppea esitutkinta, ja teosta ei ole ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa (EvL 13 §). Erätarkastaja voi antaa tarvittaessa myös huomautuksen (EvL 15 §).

Mikäli teosta voidaan määrätä rikesakko ja menettämisseuraamus, erätarkastajalla on oikeus määrätä seuraamukset tai antaa rangaistusvaatimus.

Mikäli teosta voidaan määrätä sakkorangaistus ja sen ohella menettämisseuraamus, erätarkastaja voi antaa sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen tai rangaistusvaatimuksen (EvL 14 §).

Virka-apu

Erätarkastajalla on oikeus saada virka-apua toiselta toimivaltaiselta viranomaiselta yksittäisen virkatehtävän suorittamiseksi (EvL 16 §).

4 SUSILIFE-HANKE

SusiLIFE-hanke käynnistyi 1.10.2019 ja sen on määrä päättyä 30.9.2025. SusiLIFE-hanke välittää tietoa sudesta ja sen käyttäytymisestä. Lisäksi hankkeen tavoite on edistää paikallistason vuorovaikutusta. Hanke tuottaa työkaluja susien aiheuttamien ja vahinkojen ennaltaehkäisyyn.

Ihmisen kanssa samoilla alueilla elävä susi on aiheuttanut huolta ja pelkoa ihmisten keskuudessa. Sudet ovat aiheuttaneet myös koira- ja kotieläinvahinkoja. Susiin liittyy paljon vahvoja näkemyksiä ja tunteita. Sosiaalisessa mediassa keskustelu susista kärjistyy herkästi puolesta ja vastaan. Susi on luokiteltu Suomessa uhanalaiseksi eläimeksi eikä sen kanta ole suotuisalla suojelutasolla. Koska kansalaiset eivät koe pärjäävänsä suden kanssa, elinvoimaisen susikannan saavuttaminen on haastavaa.

SusiLIFE-hanke on nimennyt kolme tavoitetta. Ensimmäinen on tavoite vähentää sudenläsnäoloon liittyviä negatiivisia vaikutuksia, kuten pelkoa. Toinen hankkeen tavoite on lisätä suden hyväksyttävyyttä yhteiskunnassa. Kolmas tavoite on kehittää työkaluja suden kannanhoitoon, kuten susien laittoman tappamisen ehkäisemiseen.

SusiLIFE-hankkeen tavoitteena on parantaa ihmisen ja suden rinnakkaiseloa. Tällä rinnakkaiselolla tarkoitetaan ihmisen ja suden välistä sujuvaa elämää samalla alueella niin että siitä koituu kummallekaan haittaa. On tärkeää, että ihmiset saavat tietoa ja tukea, jotta rinnakkaiselo suurpedon kanssa samalla alueella onnistuu.

Suden paikka ei ole ihmisten piha-alueilla. Piha-alueella tarkoitetaan asuin- tai tuotantorakennusten muodostamaa hoidettua aluetta, joka on ihmisen vakituksessa käytössä. Kun puhutaan suden ja ihmisen rinnakkaiselosta, sillä ei tarkoiteta sitä, että ihmisen pitäisi sietää sutta omalla piha-alueellaan.

Suden ja ihmisen rinnakkaiselolla tarkoitetaan sitä, mikäli ihminen löytää piha-alueeltaan suden jäljet ja huolestuu, hän osaa ottaa oikeaan tahoon yhteyttä ja ilmoittaa havainnostaan. Toisena asiana voidaan mainita, että ihminen osaa tunnistaa ne asiat pihaltaan, jotka voisivat houkuttaa susia sinne. Tällaiset houkuttimet on tarvittaessa poistettava. On tärkeää, että susien liikkeitä seurataan, pihakäyntejä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan ennen kuin sudesta aiheutuu vaaraa. Tämä edellyttää kansalaisten, suurpetoyhdyshenkilöiden ja riistaviranomaisten yhteistyötä.

SusiLIFE-hankkeessa on mukana viisi eri toimijaa. Näitä ovat Luonnonvarakeskus, Suomen riistakeskus, Metsähallitus, Itä-Suomen poliisilaitos sekä Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri

Jokaisella toimijalla on oma vastuualueensa hankkeessa mutta toimijat toimivat yhteistyössä. SusiLIFE-hanke työllistää noin 50 henkilöä ja seitsemän heistä toimivat koko aikaisesti.

Hanke on saanut rahoitusta usealta eri toimijalta. Näitä ovat Euroopan unionin LIFE- ohjelma, maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto MTK ry sekä toteuttajaorganisaatioiden oma rahoitus. Kokonaisrahoitus hankkeelle on 5.513 milj. euroa.

Seuraavassa on kerrottu jokaisen toimijan vastuualueistaan.

Luonnonvarakeskus (Luke) toimii hankkeen koordinaattorina. Luonnonvarakeskuksen tehtäviin kuuluu huolehtia hankkeen läpivienti, toimenpiteiden seuranta, raportointi, taloushallinto ja viestintä. Luken tehtävä hankkeessa on myös kehittää DNA- seurantaa ja kannanhoidonmallinnustyökaluja sekä petoyhdyshenkilöverkoston kehittäminen.

Suomen riistakeskus keskittyy erityisesti vahinkojen ennaltaehkäisyyn. Lisäksi se tekee töitä susialueiden yhteistyön parissa. Riistakeskus kehittää suurpetoyhdyshenkilöstö verkostoa ja reviiiryhteistyöryhmiä. Riistakeskuksen työntekijät tekevät yhteistyötä susialueilla asuvien asukkaiden kanssa.

Metsähallituksen tehtävä on toimia vastuussa toimittajille järjestettävistä tapahtumista. Lisäksi Metsähallitus osallistuu viestintään sekä susien laittoman tappamisen ennaltaehkäisyyn. SusiLIFE-hankkeen eräpartion toinen jäsen on Metsähallituksen erätarkastaja.

Itä-Suomen poliisilaitoksen keskeisimpiä tehtäviä on susien laittoman tappamisen ennaltaehkäisy ja sillä on siinä iso rooli. Hankkeen eräpartion toinen jäsen on poliisi.

Suomen Luonnonsuojeluliiton Uudenmaanpiirin tehtävä on järjestää vuosina 2021 ja 2022 yleisö- ja mediatilaisuuksia. Lisäksi tehtäviin kuuluu kouluvierailut Länsi-Uudenmaan alueella (SusiLIFE-tietoa hankkeesta).

4.1 Poliisin ja erätarkastajan muodostama yhteispartio Susilife hankkeessa

SusiLIFE-hankkeen yhteyteen on muodostettu Itä-Suomen poliisilaitoksen poliisin ja Metsähallituksen erätarkastajan muodostama yhteispartio. Tämän yhteispartion tehtävänä on ennaltaehkäistä ja valvoa metsästysrikollisuutta. Partio keskittyy erityisesti susien laittoman tappamisen ehkäisyyn.

Susi lisääntyy tehokkaasti mutta on todettu, että susikanta kasvaa silti hitaasti. Kannan hidasta kasvua ei voida selittää luonnollisella kuolleisuudella, sairauksilla, liikenneonnettomuuksilla ja poikkeusluvilla. Tutkimukset ovat osoittaneet, että yksi syy kannan hitaalle kasvamiselle on ollut susien tappaminen laittomasti. Susien laittoman tappamisen selvittäminen on haastavaa ja usein nämä rikokset jäävät selvittämättä.

Yhdeksi motivaatioksi laittomaan susien tappamiseen on ilmennyt ihmisten turhautuminen viranomaisten kykyyn hoitaa susiin liittyviä konfliktitilanteita. Mutta muita syitäkin löytyy, näitä ovat mm. susia kohtaan oleva viha, pelko, koiravahingot sekä tyytymättömyys susikantaan.

SusiLIFE-hankkeella on tavoitteena lisätä ihmisten luottamusta viranomaistoimintaan sekä sen kykyyn hoitaa susiin liittyviä konfliktitilanteita. Konflikteja hoidetaan yhteistyössä viranomaisten, kansalaisten ja riistahallinnon kanssa.

Hankkeen aikana poliisin ja erätarkastajan partio valvoo metsästyksen liittyvän lainsäädännön noudattamista. Lisäksi partio avustaa myös metsästysrikoksiin liittyvässä esitutkinnassa.

Partiolla on myös muita tehtäviä suden laittoman tappamisen valvonnan ohella. Partio puuttuu kaikkiin rikoksiin, joita työssä tulee vastaan. Partio valvoo yleistä järjestystä ja turvallisuutta, partio tekee mm. rattijuopumusvalvontaa. Lisäksi se osallistuu tarvittaessa hätäkeskuksen antamille poliisin

hälytystehtäville lähimmän partion periaatteella. Partio suunnittelee toimenpiteitä tilanteille, joissa susi aiheuttaa uhkaa ihmisille tai kotieläimille. Partion tehtäviin kuuluu myös valvoa, että susien karkotukset ja poikkeusluvilla tehtävät susien lopetukset sujuvat tarkoituksenmukaisesti.

SusiLIFE-hanke kehittää ja tiivistää viranomaisten yhteistoimintaa. Metsähallituksella on paljon kokemusta ja tietoa erävalvonnasta. Poliisin toimivaltuuksien myötä, partio pystyy tekemään valvontaa sekä valtion että yksityisten mailla. Hankkeen myötä opittu tieto ja taito hyödynnetään eri viranomaisten koulutustilaisuuksissa. Tämän myötä viranomaisten kyky torjua suurpetoihin kohdistuvaa metsästysrikollisuutta paranee.

Partion toimintaa seurataan ja johdetaan samalla tavalla kuin muidenkin poliisin yksiköiden toimintaa. Toiminnan tulokset kirjataan päivittäin sekä partion työstä koostetaan vuosittainen toimintaraportti, joka on julkinen. Raporttiin kirjataan mm. valvontatarkastusten määrä, ilmenneet rikokset ja rikkomukset, koulutukset, eri tilaisuudet ja tapahtumat joissa partio on ollut mukana.

Partion toimintaan kuuluu oleellisesti kohdata susialueen asukkaita ympäri vuoden. Partio toimii pääsääntöisesti Pohjois- Savon ja Pohjois- Karjalan alueilla, mutta toimii tarvittaessa myös muualla Suomessa. Partion tehtäviin kuuluu osallistua erilaisiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin, näkyä mediassa ja kertoa työstään omien sosiaalisen median kanavien kautta.

Partion tehtäviin kuuluu antaa kansalaisille ohjeita ja neuvoja liittyen susiin ja mahdollisiin konfliktitilanteisiin susien kanssa. Partio toimii yhteistyössä paikallisten suurpetoyhdyshenkilöiden ja riistahallinnon kanssa valvonnassa ja konfliktien hoitamisessa (SusiLIFE. Teemat).

5 HAASTATTELU

5.1 Haastateltavat henkilöt

Aineiston keräsin haastatteleamalla SusiLIFE-hankkeen yhteispartion Metsähallituksen erätarkastajaa ja Itä-Suomen poliisilaitoksen poliisia. Vastaavaa pitkäaikaista yhteispartiota ei muualla Suomessa tällä hetkellä ole käytössä, eikä sellaista ennen ole käytetty. Haastateltavilla on kokemusta yhteispartioinnista hankkeen käynnistyttyä 1.11.2019 tähän päivään mennessä reilu vuosi, joten heillä on paras kokemus ja näkemys siitä kuinka toimivaa kahden eri viranomaisen yhteispartiointi on toimivaltuuksien näkökulmasta katsottuna. Tästä syystä katsoin tutkimuksen kannalta tarkoituksenmukaisimmaksi pyytää heitä haastatteluun, johon he suostuivat.

5.2 Haastattelun tavoitteet ja toteutus

Haastattelutapaa pohtiessani mietin mikä menetelmä tähän tutkimukseen olisi paras. Päädyin lomakehaastattelun sijaan kasvotusten tapahtuvaan haastatteluun. Haastattelulla tarkoitetaan henki-

lökohtaista haastattelua. Siinä haastattelija esittää suullisesti kysymykset ja hän kirjaa ylös haastateltavan vastaukset. Haastattelun hyvinä puolina on mahdollisuus toistaa kysymys, oikoa väärinkäsityksiä, selventää ilmausten sanamuotoa ja käydä keskustelua haastateltavan kanssa. Haastattelussa tavoitteena on saada mahdollisimman paljon tietoa tutkittavasta aiheesta. Haastattelun hyvänä lähtökohtana on, että haastateltavat ovat saaneet etukäteen tietää haastattelun aiheesta, sekä myös haastattelukysymyksistä (Tuomi, Sarajärvi 2009, 73). Lähestyin haastateltavia sähköpostitse ja tiedustelin heidän halukkuuttaan osallistua haastatteluun. Kerroin samaisessa sähköpostissa myös tutkimuksen aiheesta ja mitä tietoa haastattelulla tavoiteltiin. Partion molemmat osapuolet suostuivat haastatteluun. Tällä suostumuksella oli iso merkitys koko tutkimuksen onnistumisen kannalta koska vastaavaa pitkäaikaista poliisin ja erätarkastajan yhteispartiota ei muualla Suomessa tietojeni mukaan ole. Katsoin parhaaksi tehdä haastattelun kasvotusten, jotta siitä tulisi mahdollisimman tehokas ja mahdolliset tarkentavat kysymykset pystyisi kysymään tarvittaessa heti.

Ennen haastattelua lähetin haastattelun kysymykset partiolle, jotta he pystyivät valmistautumaan haastatteluun varten. Toteutin haastattelun ryhmähaastatteluna siten että partion molemmat jäsenet haastateltiin yhtä aikaa. Katsoin tämän toimintatavan sopivan työhöni, koska haastateltavat toimivat työssään yhtenä partiona ja heillä on siten myös yhteiset kokemukset työtilanteista. Tämän pohjalta kysymyksiin vastatessaan he pystyivät kertomaan omista kokemuksistaan yhteispartion toiminnasta poliisina ja erätarkastajana, sekä miten tehtävät on suoritettu yhtenä partiona. Näin pystyttiin rakentamaan myös keskustelunomaista haastattelua, jossa partion osapuolet pohtivat yhdessä partion toimintaa toimivaltuuksien näkökulmasta.

Käytin haastattelumuotona teemahaastattelua. Teemahaastattelu on yksi yleisimmistä tutkimushaastattelun muodoista. Sitä kutsutaan myös nimellä puolistrukturoitu haastattelu. Teemahaastattelulle on ominaista, että tutkimusongelmasta poimitaan keskeisimmät aiheet ja teema-alueet, joita haastattelussa on tärkeää käsitellä, jotta saataisiin vastauksia tutkimusongelmia. Se missä järjestyksessä teemoja haastattelussa käsitellään ei ole kiveen hakattua vaan se voi vaihdella haastattelun aikana (Vilka 2005, 101,102).

Nauhoitin haastattelun helpottaakseni sen jälkikäteistä analysointia. Tällaisissa tutkimuksissa käytetään usein teknisiä apuvälineitä tutkimusaineiston keräämisessä. Tästä on hyötyä ja apua tutkijalle, kun voi palata takaisin hankittuun aineistoon analysointivaiheessa (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 127).

Kun haastattelu oli tehty ja nauhoitettu, purin haastattelun kirjallisen muotoon ja aloin käymään haastattelua läpi ja analysoimaan sitä. Haastattelukysymykset on jaettu eri teemojen alle. Haastattelun aihealueet jaoin seuraavasti:

1. SusiLIFE-hankkeen partion tehtävät ja toiminta
2. Erätarkastajan ja poliisin toimivaltuudet erävalvonnassa
3. Poliisin ja erätarkastajan yhteispartion toimivuus ja haasteet toimivaltuuksien näkökulmasta
4. Parannusehdotukset

5.3 SusiLIFE-hankkeen partion tehtävät ja toiminta

Kysyin aluksi lyhyen esittelyn molempien koulutuksesta ja taustasta. Vastauksena oli, että molemmat ovat suorittaneet poliisin perustutkinnon ja ovat toimineet useita vuosia poliisina etupäässä kenttätehtävissä. Erätarkastaja on työskennellyt myös Lapissa Metsähallituksella erätarkastajan tehtävissä. Lisäksi molemmat harrastavat metsästystä, jonka kokevat tukevan myös virkatyötä erävalvonnan parissa.

Kysyin partion yleisimmistä tehtävistä erävalvonnassa, joita kenttätöissä tulee vastaan. Vastauksena oli, että partion tehtävänä yleisesti ottaen on erävalvonta ja siihen liittyvän rikollisuuden ennaltaehkäiseminen. Yleisin tehtävä on lupien, kuten aselupien tarkastukset. Lisäksi vastauksena oli ajoneuvojen pysäytykset valvonnan yhteydessä, rattijuopumusvalvonta, aseiden kuljettamiseen ajoneuvossa liittyvien säännösten noudattamisen valvonta. Ajoneuvojen pysäyttämien ei kohdistu pelkästään metsästäjiin, vaan myös yleisesti muihinkin tienkäyttäjiin. Partio valvoo myös muun lainsäädännön noudattamista kuten tieliikennelain säännösten noudattamista ja ajokorttilainsäädännön noudattamista. Lisäksi partio tarkastaa susien pihakäyntejä, seuraa niiden liikkeitä ja jälkiä, tekee tarkastuksia, onko pihapiireissä mahdollisia ravintohoukuttimia, jotka voisivat houkutella suurpetoja pihapiiriin. Partio tekee valvontaa niin teillä kuin maastossa, ajoneuvoilla ja jalan.

Kysyin mitkä rikkomukset tulevat valvonnassa yleisimmin vastaan. Tähän vastattiin, että eniten puutteita on aseiden kuljettamiseen liittyvien säännösten noudattamisessa.

Kysyttäessä partion toiminta-alueesta, toimiiko partio yksityisen vai valtion mailla, vastauksena oli, että partio toimii molemmilla, yksityisten sekä valtion alueella, mutta suurin osa toiminnasta tapahtuu yksityisten maanomistajien alueilla. Partio toimii siellä missä valvonnalle on tarvetta. Vuoden kokemus valvonnasta on osoittanut, että valvonnan tarve on suurempaa yksityisillä alueilla kuin valtion alueilla koska on havaittu, että yksityisillä alueilla esiintyy enemmän metsästysrikollisuutta sekä suurpetoihin liittyviä konflikteja. Yksityisillä alueilla valvonta on aikaisemmin ollut vähäistä, kun taas valtion mailla on aina toiminut päätyönään erävalvontaa suorittavia erätarkastajia.

Kysyin partion toimintamallia ja mikä on erätarkastajan rooli tilanteessa, mikäli lähistölle tulee poliisin kiireellinen hälytystehtävä, jossa henki ja terveys ovat vaarassa eikä lähellä ole toista vapaata

poliisipartiota. Tähän vastattiin, että partion hälytysvalmius luokka on C ja se reagoi sen mukaan hälytystehtäville. Partio menee kiireelliselle hälytystehtävälle lähimmän partion periaatteella. Tällaisella tehtävällä partiosta poliisi tekee tarvittavat toimenpiteet ja erätarkastaja antaa tarvittaessa virka-apua tai sitten PoL 2 luvun 17 § mukaan erätarkastaja avustaa poliisia voimankäyttötilanteessa. Erätarkastajalla, niin kuin kaikilla muillakin on oikeus tarvittaessa hätävarjeluun. Erätarkastaja voi avustaa yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvässä yksittäisessä tehtävässä poliisia PoL 9 luvun 5 § mukaan.

Kysyttäessä partion käyttämästä varustuksesta ja virka-ajoneuvosta vastattiin, että poliisi käyttää valvonnassa poliisin kenttävarustusta eli haalaria, tietyissä tilanteissa myös siviilivarustusta ja tunnusteliiviä. Erätarkastajalla yleensä päällä takki, jossa nimilaatta ja selän puolella lukee ”erätarkastaja Metsähallitus”. Tarvittaessa partio toimii myös siviilivarusteissa. Erätarkastajalla on virkamerkki kuten poliisillakin.

Voimankäyttövälineistä kerrottiin, että erätarkastajalla on voimankäyttöoikeus valtion alueilla ja hän kantaa mukanaan voimankäyttövälineistä käsirautoja ja kaasusumutinta. Lisäksi hänellä on mukanaan ampuma-ase, jota käytetään tarvittaessa eläintehtävillä, se ei ole voimankäyttöväline. Poliisi kantaa mukanaan normaalia poliisille kuuluvaa voimankäyttövarustusta. Partion käyttämä virkaajoneuvo on maastoajoneuvo, jossa ei ole tunnisteita. Ajoneuvossa on hälytysäännet ja siihen on kiinnitettävissä tarvittaessa sininen valo hälytysajoa varten. Autossa ei ole punaista valoa näyttävää pysäytysvaloa, vaan pysäyttäminen tapahtuu auton ikkunasta näytettävällä poliisin pysäytysmerkillä. Virka-ajoneuvossa ei ole kuljetustiloja asiakkaalle, jolloin esimerkiksi rattijuopumustilanteessa joudutaan turvautumaan usein toisen partion tukeen rikoksesta epäillyn kuljettamiseksi.

Partion toimintatavaksi on muodostunut, että partion jäsenistä poliisi tekee erävalvonnassa ensimmäisen ”kontrollin” asiakkaaseen. Esimerkiksi ajoneuvon pysäytystilanteessa poliisi on se, joka menee keskustelemaan kuljettajan kanssa ja tekee tarvittaessa esimerkiksi puhalluskokeen. Pysäytystilanteessa poliisilla on päällään tunnistettavuuden takia vähintään poliisin tunnusteliivi, jolloin pysäytetty tunnistaa pysäyttäjän poliisiksi.

5.4 Erätarkastajan ja poliisin toimivaltuudet erävalvonnassa

Kysyin haastateltavilta, että mistä poliisin ja erätarkastajan toimivalta tulee erävalvonnan suorittamiseksi valtion ja yksityisen mailla. Tähän partio vastasi, että poliisin toimivalta tässä suhteessa on selkeä. Poliisin toimivalta tulee poliisilaista ja poliisilla on yhtä lailla toimivaltaa toimia niin valtion kuin yksityisillä alueilla.

Metsähallituksen erätarkastajan toimivaltuudet puolestaan tulevat erävalvontalaista. Toisin kuin poliisilla, erätarkastajalla on toimivaltuudet erävalvontaan vain valtion alueilla. Näin ollen erätarkastajalla ei ole mitään toimivaltaa tai oikeuksia erävalvontaan yksityisellä alueella.

Kysyin, onko toimivaltuuksiin liittyvät asiat selvät toimittaessa yhteispartiona. Tähän vastattiin, että poliisin osalta ne ovat selkeät, mutta partion toimiessa yksityisten alueella, pitää olla tarkka, mitä erätarkastaja pystyy toimivaltuuksiensa puitteissa tekemään ja mistä toimivalta erätarkastajalle tulee erävalvonnan suorittamiselle siellä. Esimerkiksi kun tarkastetaan aselupia yksityisellä alueella, poliisin osalta on selvää, että poliisi voi virkatehtävänä aseet ja luvat tarkistaa ja ne on poliisille pyydettyä esitettävä. Erätarkastajalla toimivaltuutta tähän yksityisillä alueilla ei ole, joten poliisi voi pyytää tarvittaessa erätarkastajaa avustamaan virka-apuna yksittäisen virkatehtävän suorittamiseksi ja sitä kautta erätarkastaja saa toimivaltaa tarkistaa luvat. Haastattelussa tuli ilmi, että tätä ei ole vielä kyseenalaistettu. Tähän voi vaikuttaa myös se, että koska partiossa toinen osapuoli on poliisi niin sitä kautta kukaan ei ala myöskään erätarkastajan toimivaltuutta kyseenalaistamaan koska ihmiset ajattelevat, että poliisin kautta erätarkastajalle tulee myös toimivalta suorittaa valvontaa ja tarkastuksia.

5.5 Poliisin ja erätarkastajan yhteispartion toimivuus ja haasteet toimivaltuuksien näkökulmasta.

Tämän otsikon alle halusin saada haastateltavilta vastauksia yhteispartion toimivuudesta, mahdollisista haasteista ja parannusehdotuksista.

Poliisin ja erätarkastajan yhteispartion toimivuudesta toimivaltuuksien näkökulmasta vastattiin, että poliisin ja erätarkastajan partio ei ole kovinkaan toimiva yhdistelmä. Olisi työn teon kannalta tehokkaampaa, jos partiossa olisi kaksi poliisia ja heillä olisi yhtäläiset toimivaltuudet suorittaa valvontaa. Esimerkiksi erävalvonnan yhteydessä tulevat kirjalliset työt ovat käytännössä suurimmaksi osaksi poliisin tehtävä, koska erätarkastajalla ei ole pääsyä kaikkiin työssä käytettäviin järjestelmiin. Lisäksi vastattiin, että mikäli partiossa olisi kaksi poliisia niin tehtävien suorittaminen toimivaltuuksien näkökulmasta olisi selkeämpää. Työn tehokkuus kasvaisi, mikäli partion toisellakin osapuolella olisi toimivaltaa tehdä samat kirjalliset työtehtävät. Erilaisten kirjallisten töiden tekeminen nähtiin positiivisena asiana ja niiden tekeminen on tärkeää oman ammattitaidon ylläpitämiseksi. Partio mainitsi myös tilanteen, kun partio tekee liikenteen valvontaa, erätarkastajalla ei ole muuta roolia kuin toimia todistajana koska hänellä ei muuten ole toimivaltaa puuttua liikenteessä havaittuihin rikkeisiin ja puutteisiin. Poikkeuksena on EvL 8 § mukainen tilanne, jonka mukaan erävalvontatehtävällä valtion mailla, erävalvoja voi puhalluttaa tarkastuksen kohteen, mikäli hänen käyttöksensä viittaa siihen, että henkilö olisi syyllistynyt rattijuopumukseen tai vesiliikennejuopumukseen. Lisäksi sama tilanne, jossa erätarkastajalla ei ole muuta roolia kuin todistaja, voisi tulla vastaan yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvässä tehtävässä, koska tähänkään itsenäisesti erätarkastajalla ei ole toimivaltaa.

Partio kertoi, että erätarkastajalla on kehittynyt erävalvontaan hyvä ammattitaito ja heillä on paljon alueellista paikallistuntemusta, joten sitä pitää hyödyntää erävalvonnassa ja tämä on positiivinen asia yhteispartion näkökulmasta.

Haastattelun vastauksissa tuli ilmi, että valtionmailla toimittaessa haasteita toimivaltuuksien näkökulmasta ei juurikaan ole, koska erätarkastajan toimivaltuudet erävalvonnassa ovat siellä käytännössä samat, mitkä poliisilla yksityisellä alueella. Kysyin missä suhteessa partion toiminta jakautuu valtion ja yksityisten alueelle ja että onko partion toiminta virkatehtävien suorittamiseksi yksinkertaisempaa valtion tai yksityisten alueella. Tähän vastattiin, että reilusti suurin osa partion toiminnasta suuntautuu yksityisten maille ja tässä suhteessa toimivaltuuksia joudutaan enemmän miettimään ja erätarkastajan toiminta on rajallisempaa. Valtion mailla erävalvonta on helpompaa erätarkastajan näkökulmasta koska hänellä on siellä toimivaltaa tehdä erävalvontaa samalla tavalla kuin poliisilla ja on siten tehokkaampaa partiona. Kysyin ohjaako erätarkastajan rajallisemmat toimivaltuudet partion toimintaa jollekin alueelle. Tähän vastattiin, että ei. Valvontaa suunnataan sinne missä sille on tarvetta ja koska poliisilla on toimivaltaa tehdä erävalvontaa yksityisten ja valtion mailla, ongelmaa ei siinä suhteessa ole valvonnan suorittamiseksi.

Haastattelussa halusin saada tietoa, millaisia haasteita yhteispartiossa on tullut tai voisi tulla toimivaltuuksien näkökulmasta. Tähän vastattiin, että haasteita voi tulla tilanteissa, jossa partio joutuisi hajaantumaa yksityisen alueella ja tulisi tilanne vastaan, jossa erätarkastajan pitäisi pysäyttää ajoneuvo. Toinen ongelmallinen tilanne voisi olla erätarkastajan osalta, kun partio menee kotirauhan suojaaman piirin alueelle. Partion mukaan poliisin toiminta on tässä suhteessa selvä, mutta mistä erätarkastajan toimivaltuus tulee, onko hänellä oikeutta olla siellä, mikäli asukas kyseenalaistaa erätarkastajan oikeuden olla siellä. Käytännön ongelmaa ei vielä ole ollut koska partion toimenpiteet ovat olleet keskustelua asukkaiden kanssa eikä erätarkastajan toimintaa ole kyseenalaistettu.

Partio kertoi, että koska heidän partioajoneuvossa ei ole edellä ajavan auton pysäytykseen näytettävää punaista valoa, ajoneuvon pysäyttäminen pimeässä olosuhteissa voi tulla haasteelliseksi, koska kädellä näytettävä pysäytysmerkki ei välttämättä näy eikä pysäytettävä välttämättä ymmärrä, että takana on poliisi ja se näyttää pysäytysmerkkiä. Lisäksi haastattelussa nousi esiin seikka, että myös erätarkastaja ajaa virka-ajoneuvoa, johon hänellä toki on oikeus mutta poliisin pysäytysmerkin näyttämiseen edessä ajavan auton pysäyttämiseksi hänellä ei ole toimivaltuutta yksityisellä alueella.

Haastattelussa nousi ilmi, että näitä yhteispartion toimivaltuus asioita ei ole aikaisemmin mietitty erityisen kattavasti erätarkastajan osalta koska näin pitkäaikaista yhteispartiota ei ole ennen käytetty. Partio kertoi, että on pyytänyt oikeusyksiköltä vastauksia tiettyihin tilanteisiin liittyen toimivaltuuksiin. Esimerkiksi moottorikäyttöisen ajoneuvon käyttöön maastossa vastattiin, että erätarkastaja voi liikkua poliisin johdon ja valvonnan alla yksityisten maanomistajien alueella itsenäisesti

moottorikelkalla tai mönkijällä. Toinen esimerkkitalanne, johon partio on pyytänyt vastausta on, että mikä rooli erätarkastajalla on paikanetsinnässä ja kotietsinnässä. Saadun ohjeistuksen mukaan erätarkastaja voi olla etsinnöissä läsnä todistajan tai asiantuntijan roolissa. Lisäksi partio on esittänyt muitakin kysymyksiä tilanteista, joihin he kokivat, että eivät ole saaneet kunnollista vastausta toimivaltuuskysymyksiin liittyen.

5.6 Parannusehdotukset

Haastattelussa nousi esiin seuraavia parannusehdotuksia partion toimintaan liittyen toimivaltuuksiin. Partio mainitsi, että olisi työn tehokkuuden kannalta tehokkaampaa, jos partion molemmilla jäsenillä olisi saman tasoiset toimivaltuudet suorittaa tehtäviä, koska partio suorittaa valvontaa ison osan ajasta yksityisellä alueella. Vaihtoehtoisesti erätarkastajalle voisi lakiin kirjata enemmän suurpetojen salametsästyksen valvontaan liittyviä toimivaltuuksia. On havaittu, että konflikteja ja metsästysrikollisuutta on enemmän yksityisten alueilla ja sitä kautta olisi tehokkaampaa, jos erävalvojalla olisi enemmän toimivaltaa toimia siellä. Partion mukaan olisi yksinkertaisin, että poliisilta tulisi metsähallitukselle ns. pysyväisvirka-apupyynnö erätarkastajalle erilaisten erävalvontaan liittyvien tehtävien suorittamiseksi yksityisten alueella hankkeen ajaksi. Partio kertoi myös, että kiireellisille henkeä ja terveyttä uhkaavalle hälytystehtävälle olisi paremmat lähtökohdat partiona reagoida, jos molemmilla partion osapuolilla olisi yhtäläiset voimankäyttövälineet, joita voi mahdollisesti tarvita tehtävällä. Tällä hetkellä tilanne on se, että partion poliisi tekee hälytystehtävällä sen mitä voi. Erätarkastaja voi tietysti antaa virka-apua henkilön kiinniottamisessa ja hänellä on tarvittaessa oikeus hätävarjeluun. Erätarkastaja voi myös poliisin pyynnöstä avustaa poliisia voimakeinojen käytössä PolL 2 luvun 17 § mukaan. Työturvallisuus on otettava tässä huomioon. Erätarkastaja kantaa mukanaan voimankäyttövälineitä, joita ovat käsiraudat ja OC- sumutin mutta niitä hänellä on toimivaltaa käyttää vain valtion alueella ja EvL 11 § mukaisessa tilanteessa tarvittaessa. Erätarkastajalla on myös hallussa ampuma-ase, mutta se ei ole voimankäyttöväline, vaan on tarkoitettu käytettäväksi mahdollisten eläintehtävien, kuten eläimen lopettamista varten. Hätävarjelutilanteessa kaikki mahdolliset keinot itsensä puolustamiseksi oikeudettoman hyökkäyksen lopettamiseksi on toki käytettävissä sen mukaan mitä RL 4 luvun 4 § hätävarjelusta säädetään.

Partio arvioi, että syy miksi on muodostettu erätarkastajan ja poliisin partio voi olla rahoitus. Kummallakaan, poliisilla ja Metsähallituksella ei ole ollut resursseja palkata kahta henkilöä vaan molemmista, Metsähallitukselta ja poliisilta tuli yksi virkamies ja näin saatiin partio tähän hankkeeseen. Lisäksi haastattelussa tuli pohdintaa, että miksi päättäjät haluaisivat erätarkastajille lisää toimivaltuuksia yksityisille alueille, jos ei tule enempää rahoitusta ja erätarkastajien päätehtävänä on valtion alueilla tapahtuva erävalvonta. Lisäksi koska erätarkastajia on Suomessa niin pieni määrä, kennelläkään ei oikein ole intressiä viedä tällaisia lakimuutoksia eteenpäin toimivaltuuksiin liittyen. Partion mukaan ongelmia ei vielä ole tullut koska kukaan ei ole kyseenlaistanut partion toimintaa yhteispartiona toimivaltuuksien näkökulmasta.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa tarkastelen tutkimuksen tuloksia ja esitän kehittämisehdotuksia. Haastattelun avulla sain tietoa SusiLIFE-hankkeen poliisin ja Metsähallituksen erätarkastajan näkemyksistä ja kokemuksista yhteispartion toimivuudesta erävalvonnassa. Näiden kokemusten avulla sain tietoa, miten ja missä yhteispartio toimii ja mitä asioita he kokivat haastavaksi toimivaltuuksien näkökulmasta.

6.1 SusiLIFE-hanke ja organisaatio

SusiLIFE-hanke on ajankohtainen ja tärkeä projekti vallitsevassa Suomen susitilanteessa. Suden olemassaolosta, kannasta ja sen käyttäytymisestä on mielipiteitä puolesta ja vastaan. On herännyt kysymyksiä, onko susia Suomessa liikaa vai liian vähän. Onko esimerkiksi susien pihakäynnit ja kotieläimien tappamiset susille luontaista käyttäytymistä. SusiLIFE-hankkeen on tarkoitus edistää susista tietoa, lisätä vuorovaikutusta asian ympärillä sekä tarjota työkaluja susien aiheuttamien haittojen ennaltaehkäisyyn. Susiin liittyvät kysymykset ja ongelmat eivät ratkea hetkessä, joten on tärkeää, että hanke on suunniteltu monen vuoden kestäväksi projektiksi ja sille on varattu oma ja riittävä rahoitus. Hankkeessa yhdistyy monen toimijan työpanos ja näin saadaan näkemystä ja laaja-alaisuutta hankkeen läpiviemiseksi parhaalla mahdollisella tavalla.

SusiLIFE-hankkeen yhteispartiossa yhdistyvät kahden eri viranomaisen ammattitaito ja työskentelytavat. Myös erätarkastaja on saanut poliisikoulutuksen, jolloin hänellä on kokemusta poliisin toimintatavoista ja poliisitoiminnan tavoitteista. Erätarkastajalla on vahva ammattitaito erävalvontaan ja paikallistuntemus omaan alueeseen ja sen hyödyntäminen on tärkeää yhteispartioinnin onnistumiseksi SusiLIFE-hankkeessa. Kahden eri viranomaisen muodostamassa partiossa on tärkeää, että molemmat organisaatiot tietävät yhteispartion toiminnan tavoitteet, toimivaltuudet ja millaisia tehtäviä partio pystyy suorittamaan. Lisäksi partiolla tulee olla selvää, mitä siltä halutaan ja missä se toimii. Partion tulee tietää kuka antaa heille tehtävät, milloin työvuorot tehdään, miten työtehtävät määräytyvät työvuorossa ja kenelle vuoron tapahtumista raportoidaan.

6.2 Toiminta-alue ja toimivaltuudet

Tutkimustuloksissa esille nousi erätarkastajan toimivaltuudet ja niiden toimivuus yksityisellä alueella yhteispartiona toimittaessa. Se että erävalvojalla on toimivaltaa tehdä erävalvontaa vain valtion alueilla, koettiin osittain haastavaksi koska partion toimii suurelta osin yksityisten maanomistajien alueilla. Syy siihen, että miksi erävalvontaa suoritetaan enimmäkseen yksityisten alueilla, perustuu yhteispartion saamiin kokemuksiin ensimmäisen vuoden aikana, että suurin osa rikoksista ja suurpetojen aiheuttamista konflikteista tapahtuu yksityisten alueilla. Erävalvontaan valtionalueilla erätarkastajan toimivaltuudet ovat riittävät ja hyvät. Tutkimuksessa ilmeni, että yhteispartion tai erä-

tarkastajan toimintaa ei ole tähän mennessä kyseenalaistettu ja erävalvonta on onnistunut ongelmitta. Haasteita voi kuitenkin tulla, kun toimintaa aletaan kyseenalaistaa tietyissä tilanteissa erätarkastajan toimivaltuuksien osalta.

Metsähallituksen erätarkastaja on tarkoitettu työskentelemään ja suorittamaan erävalvontaa Metsähallituksen omistamilla valtion laajoilla alueilla. Kun erävalvontalakia on aikanaan säädetty, se on laadittu siten että erätarkastaja kykenee itsenäisesti toimimaan ja käyttämään toimivaltaa erävalvontaan liittyvissä asioissa valtion alueilla. Käytännössä lakia säädettyä erätarkastajaa ei ole suunniteltu suorittamaan erävalvontaa yksityisellä alueella vaan se on määritelty poliisin ja rajavartiolaitoksen tehtäväksi. Lakia säädettyä ei ole otettu huomioon tällaista tilannetta, jossa erätarkastaja toimisi pitkäaikaisesti poliisin kanssa yhteispartiossa yksityisellä alueella ja näin ollen toimivaltuuksia erävalvontaan erätarkastajalle ei yksityiselle alueelle ole säädetty. Tästä johtuen on haastavaa löytää tämänhetkisestä lainsäädännöstä keinot, jolla erätarkastaja voisi laillisesti suorittaa yksityisellä alueella erävalvontaa. Yhteispartion suurimpana puutteena voidaan katsoa olevan, että erävalvontaa erätarkastajan osalta ei voida lainsäädännöllisistä syistä ulottaa yksityisen alueelle, koska erätarkastajalla ei ole siellä toimivaltaa, ellei tehtävä ole alkanut valtion mailta ja jatkunut yksityisen alueelle.

Erätarkastajan rajallisemmat toimivaltuudet eivät kuitenkaan ohjaa hankkeen partion toimintaa, vaan partio tekee erävalvontaa siellä missä sille on tarvetta alueeseen katsomatta, koska poliisilla on toimivaltaa suorittaa erävalvontaa sekä yksityisillä ja valtion alueilla. Tutkimustulosten perusteella erätarkastajan toiminta toimintavaltuuksien näkökulmasta on kuitenkin selkeintä valtion alueella, jossa myös erätarkastajalla on toimivaltaa suorittaa erävalvontaa. Tämän myötä valtion alueilla partion jäsenten työmäärä jakaantuu myös tasaisemmin. Yleisesti ottaen tutkimustuloksista ilmeni, että yhteispartion kirjalliset työtehtävien tekeminen painottuu partion jäsenistä poliisille. Tämä perustuu siihen, että erätarkastajalla ei ole pääsyä kaikkiin niihin tietojärjestelmiin, joihin puolestaan poliisilla virkansa puolesta on. Erätarkastajalla kuitenkin poliisikoulutuksensa kautta osaminen poliisin käyttämiin järjestelmiin on olemassa.

Yhteispartion poliisi joutuu kentällä toimiessaan puuttumaan muuhunkin lainvastaiseen toimintaan kuin pelkästään erävalvontaan liittyviin rikkomuksiin. Tällaisia tilanteita voi olla esimerkiksi liikenteenvalvontaan tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden liittyvät tehtävät. Erätarkastajalla ei ole toimivaltuuksia puuttua näihin tilanteisiin itsenäisesti, jolloin hänen tehtävänä on toimia tehtävällä todistajana. Poikkeuksena tilanteet, jossa poliisi pyytää tarvittaessa erätarkastajaa avustamaan yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvässä yksittäisessä tehtävässä PolL 9 luvun 5 § mukaan. Henkeä ja terveyttä uhkaavalle kiireelliselle hälytystehtävälle reagoiminen koettiin partion mukaan haastavana. Tällaiselle tehtävälle olisi paremmat lähtökohdat ja sitä voitaisiin tehokkaammin hoitaa, mikäli molemmilla partiolla olisi yhtäläiset toimivaltuudet ja välineet sitä hoitaa. Yhteispartion joutuessa voimankäyttötilanteeseen yksityisellä alueella erätarkastaja voi käyttää sellaisia

voimankeinoja joihin poliisi hänet valtuuttaa ohjauksessaan PoL 2 luvun 17 § mukaan. Valtion alueella erätarkastajalla on voimankäyttöoikeus, joka määritellään erävalvontalaissa. Hätävarjeluun on oikeus kaikilla tilanteen niin vaatiessa oikeudettoman hyökkäyksen torjumiseksi.

Yleisesti ottaen tutkimustuloksista voitiin todeta, että yksityisellä alueella, oli kyseessä sitten erävalvontaan tai jokin muu poliisitehtävä, esimerkiksi yleisen järjestykseen tai turvallisuuteen liittyvä tehtävä, erätarkastajalla ei ole toimivaltaa itsenäisesti tehdä mitään toimenpiteitä. Poikkeuksena EvL 11 § mukainen tilanne, jossa valvonnankohde poistuu valtion alueelta tai lainvastaisen teon seuraus tapahtuu tai todennäköisesti tapahtuu valtion alueella. Erätarkastaja on velvollinen antamaan poliisille virka-apua EvL 16 § mukaan onnettomuuden sattuessa, kadonneen etsinnässä, etsintäkuulutetun kiinniottamisessa ja muissa tehtäviinsä soveltuvissa tapauksissa. Tämän lainkohdan mukaan arvioitavaksi tulee, voidaanko kohtaa ”muissa tehtäviinsä soveltuvissa tapauksissa” hyödyntää siten että erätarkastaja voisi sen mukaan suorittaa erävalvontaa yhteispartiossa yksityisellä alueella esimerkiksi erilaisten lupien tarkistamisen muodossa. Tämä vaihtoehto tosin on tarkoitussidonnaisuuden vastaista eli toimivaltuutta ei käytetä siihen tarkoitukseen, kun lainsäätäjällä on sitä aikanaan ajatellut käytettäväksi. Lainsäätäjällä ei ole ajatellut laajentaa erätarkastajan toimivaltuutta koskemaan yksityiselle alueelle.

Partion hajaantuminen on yleinen toimintatapa esimerkiksi tilanteessa, jossa partion toinen osapuoli siirtyy jalkaisin maastoon ja toinen liikkuu ajoneuvolla. Tämän seurauksena haastavana tilanteena voi olla toimivaltuuksien näkökulmasta, mikäli erätarkastajalla tulisi eteen tarve pysäyttää yksityisellä alueella ajoneuvo, johon hänellä ei itsenäisesti ole toimivaltuutta. Lisäksi haasteellinen tilanne voi erätarkastajan toimivaltuuksien osalta tulla tilanteessa, jossa partiolla on tarve siirtyä kotirauhan suojaaman piirin alueelle tarkistamaan, onko siellä esimerkiksi suupetojen laittomia ravintohoukuttimia, jolla suurpetoja houkutellessaan piha-alueelle. Mikäli kiinteistön asukas pyytää partiota paikalle silloin ei luonnollisesti kotirauhanpiiriin menemiselle ole ongelmaa. On myös muistettava, että poliisikin tarvitsee tietyt perusteet voidakseen olla ja toimia kotirauhan suojaaman piirin alueella. Esimerkiksi mikäli kyseessä on rikosepäily ja kotietsinnän edellytykset täyttyvät, poliisi voi tehdä yleisen kotietsinnän kiinteistön rakennuksiin ja piha-alueelle. Tämä mahdollistaa esimerkiksi laittomasti tapetun eläimen etsimisen kotirauhan piirin suojaamalta alueelta. Lisäksi poliisi voi mennä ilman asukkaan suostumusta kotirauhan suojaaman piirin alueelle tietyissä vahinko ja vaaratilanteissa sekä kotirauhan suojaamiseksi liittyvillä virkatehtävillä. Erätarkastajalla ei ole erävalvontalakiin säädettyä perustetta olla kotirauhan piirin suojaamalla alueella, mikäli asukas kehoitetaan häntä sieltä poistumaan. Poikkeuksena tilanne EvL 11 § mukainen tilanne. Yleisellä kotietsinnällä erätarkastaja voi toimia poliisin mukana todistajan tai asiantuntijan roolissa PKL 8 luvun 5 § mukaisesti.

Tutkimustulosten perusteella partion toiminta tehostuisi ja toimivaltaongelmat poistuisivat, mikäli erätarkastajalle määriteltäisiin lakiin lisää toimivaltuuksia suorittaa erävalvontaa yksityisellä alueella

sekä toimivaltuuksia myös muiden poliisitehtävien suorittamiseksi. Näitä lisättäviä toimivaltuuksia voisi olla esimerkiksi oikeus tarkistaa metsästys ja aselupa- asiakirjat, oikeus tehdä erilaisia etsintöjä kuten paikanetsintää esimerkiksi autoon, oikeus suorittaa rattijuopumusvalvontaa, pysäyttää ajoneuvo tarkastusta varten. Käytännössä erätarkastajan tämänhetkiset valtion mailla voimassa olevat toimivaltuudet voisi laajentaa käytettäväksi myös yksityisillä alueilla. On otettava huomioon, että erätarkastaja on saanut poliisin koulutuksen ja hänellä on kokemusta poliisin tehtävistä. Tämän myötä erätarkastajalla on näkemys ja kokemusta hoitaa poliisin mukana monipuolisemmin tehtäviä, kuin mitä lainsäädäntö tällä hetkellä mahdollistaa.

Vaihtoehtoisesti partiossa voisi olla kaksi poliisia, jolloin molemmilla partiossa olisi tasavertaiset toimivaltuudet toimia valtion sekä yksityisten alueella erävalvonnassa. Tämä tasaisi myös partion työmäärää jäsenten välillä, koska molemmat jäsenet pystyisivät tekemään silloin samat tehtävät. Lisäksi kyky reagoida muihin kuin erävalvontaan liittyviin tehtäviin parantuisi ja se olisi tehokkaampaa. Näitä tehtäviä voi olla esimerkiksi kiireelliset hälytystehtävät, liikenteen valvontaan liittyvät tehtävät ja yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvät tehtävät, joita voi tulla erävalvonnan yhteydessä vastaan. Partio toimii enimmäkseen harvaanasuilla alueilla, jolloin on hyvin todennäköistä, että he joutuvat reagoimaan lähimmän partion periaatteella kiireelliselle henkeä ja terveyttä uhkaavalle tehtävälle ja tukipartion saapuminen kohteeseen voi kestää pitkään.

Toisaalta tämän vaihtoehdon myötä, jonka mukaan partiossa olisi kaksi poliisia, menetettäisiin erätarkastajan vahva ammattitaito ja kokemus, jota hänellä on liittyen erävalvontaan. Lisäksi mikäli partio muodostettaisiin kahdesta poliisista, tulisiko partiosta käytännössä harvaanasuilla alueilla liikkuva partio, joka hoitaa poliisin resurssivajeen takia hälytystehtäviä ja muita poliisitehtäviä erävalvonnan ohessa, jolloin sen päätehtävä suurpetoihin liittyvän laittoman tappamisen ehkäisemisen valvonta jäisi vähemmälle ja ajan myötä tällaisesta toiminnasta herkästi tulee käytäntö. Esimerkiksi tavattu epäilty rattijuopumus valvonnan yhteydessä sitoo partion pahimmassa tapauksessa useiksi tunneiksi, eikä erävalvonnalle työvuoron aikana juurikaan jää aikaa pitkien siirtymien vuoksi syrjäseuduilla.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä kappaleessa vastaan tutkimuskysymyksiin tutkimustulosten perusteella.

Millaista on ja miten toimii poliisin ja erävalvojan yhteispartiointi SusiLIFE-hankkeessa?

Yhteispartio suorittaa monipuolista erävalvontaa yksityisten ja valtion alueilla pääsääntöisesti Itä-Suomen alueella. SusiLIFE- hanketta varten muodostettiin poliisin ja erätarkastajan muodostama partio, jonka päätehtävänä on keskittyä susien laittoman tappamisen ennaltaehkäisemiseen. Partion tehtävä on suorittaa valvontaa siellä missä sudet ovat ja missä niiden laittonta tappamista epäillä tapahtuvat. Partion tehtävänä on myös käydä vuorovaikutusta susialueilla asuvien ihmisten

kanssa, opastaa ja neuvoa ihmisiä susiin liittyvissä kysymyksissä ja ongelmatilanteissa. Lisäksi partio puuttuu myös muihin havaittuihin rikoksiin ja valvoo yleistä järjestystä ja turvallisuutta harvaanasutuilla alueilla.

Yhteispartion toiminta tehtävillä on toimivaltuuksien näkökulmasta poliisivetoista. Valtion alueilla partion toimivaltuudet erävalvonnassa on tasapuoliset, mutta yksityisten mailla erätarkastajalla ei ole lakiin perustuvaa toimivaltuutta eikä oikeuksia suorittaa itsenäisesti erävalvontaa. Poikkeuksena erävalvontalain 11 § mukainen tilanne, jossa valvonnan kohde poistuu valtion alueelta tai rikoksen seuraus ilmenee tai todennäköisesti ilmenee valtion alueella. Erätarkastaja toimii yksityisellä alueella käytännössä poliisin ohjauksessa valvontatoimenpiteiden osalta. Tämä ei estä yhteispartion toimintaa yksityisten alueella eikä ohjaa sitä valtionmaille, mutta tällä voi olla vaikutusta työn tehokkuuteen ja työmäärän jakaantumiseen partiossa. Yhteispartio toimii suurelta osin yksityisillä alueilla siellä esiintyvän metsästysrikollisuuden ja suurpetokonfliktien takia.

Miten yhteispartioinnin toimivaltuudet määräytyvät?

Poliisin toimivaltuudet erävalvontaan tulevat pääsääntöisesti poliisilaista. Erätarkastajalle toimivaltuudet tulevat laista metsähallituksen erävalvonnasta ja ne ovat voimassa vain valtion alueilla ja erävalvontalain 11 § mukaisessa tilanteessa myös yksityisellä alueella. Muutoin erätarkastajalla ei ole toimivaltaa suorittaa toimenpiteitä yksityisellä alueella, jolloin partion jäsenistä poliisi käyttää erävalvonnassa toimivaltaansa. Yhteispartion suorittaessa erävalvontaa valtion alueella ei ole ongelmaa toimivaltuuksien näkökulmasta, koska siellä erätarkastajalla on erävalvontalaissa säädetyt toimivaltuudet suorittaa erävalvontaa.

Muilla kuin erävalvontaan liittyvillä poliisitehtävillä erätarkastajalla ei ole itsenäisesti toimivaltaa. Tarvittaessa poliisimies voi pyytää PoL 9 luvun 5 § mukaan erätarkastajaa avustamaan yksittäisen virkatehtävän suorittamiseen tehtävän liittyessä yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen. EvL 16 § mukaan erätarkastaja voi antaa poliisille virka-apua onnettomuuden sattuessa, kadonneen etsinnässä, etsintäkuulutetun kiinniottamisessa ja muissa tehtäviinsä soveltuvissa tapauksissa. Lisäksi PoL 9 luvun 3 § mukaan poliisimiehen määräyksellä erätarkastaja on velvollinen avustamaan poliisia kadonneen etsinnässä, ihmishengen pelastamisessa, loukkaantuneen auttamisessa sekä huomattavan omaisuus- tai ympäristövahingon torjumisessa. Voimankäyttötilanteessa erätarkastaja voi poliisimiehen ohjauksessa käyttää voimakeinoja PoL 2 luvun 17 § mukaisesti.

Onko yhteispartioinnista etua SusiLIFE-hankkeen toteutumiselle?

Partion päätehtävänä on susien laittoman tappamisen ennaltaehkäiseminen. Poliisin ja erätarkastajan muodostamassa partiossa yhdistyy monipuolinen osaaminen, jota tarvitaan tämän partion päätavoitteen eli susien laittoman tappamisen ennaltaehkäisemisessä. Poliisi tuo hankkeeseen laajat toimivaltuudet sekä työkalut rikoksen ennaltaehkäisemiselle, selvittämiseksi ja syyteharkintaan

saattamiselle. Erätarkastajan päätyö on erävalvonta, johon hänellä on kehittynyt vahva ammattitaito kokemuksen kautta, jota kannattaa hyödyntää yhteispartiossa. On hankkeen kannalta ehdottomasti tehokkainta ja tarkoituksenmukaisinta että hanketta varten muodostettiin partio, joka keskittyy susien laittoman tappamisen ennaltaehkäisyyn. Partio liikkuu siellä missä sudet ovat ja tätä kautta heillä rakentuu vahva tietämys susien liikkeistä ja missä mahdollista salametsästystä tapahtuu ja sitä kautta sitä voidaan parhaiten ennaltaehkäistä. Mikäli valvontaa tekisi vain satunnaisesti tehtävään määrätty partio muiden tehtäviensä ohella, valvonta ei olisi yhtä tehokasta ja kattavaa.

Minkälaisia haasteita yhteispartiointi aiheuttaa poliisille ja erätarkastajalle SusiLIFE-hankkeessa?

Koska erätarkastajan toimintaa erävalvonnassa yksityisen alueella yhteispartiossa ei ole tähän mennessä vielä kyseenalaistettu, ongelmia ei ole ilmennyt. Yleisesti ajatellaan, että koska erätarkastaja toimii yhdessä partiona poliisin kanssa, hänen toimintaansa ja toimivaltuuksia ei kovin herkästi poliisin seurassa kyseenalaisteta. Hanketta varten ei ole tehty mitään virka-apua poliisin ja erätarkastajan välille, jossa määriteltäisiin erätarkastajan antama virka-apu poliisille yksityisellä alueella erävalvonnan suorittamiseksi. Poliisilain 9 luvun 3 § avustamisvelvollisuudesta puhutaan poliisin avustamisesta tilanteessa, jossa henkilö on kadonnut ja mahdollisesti hengenvaarassa, ihmishengen pelastamisesta, loukkaantuneen auttamisesta, sekä huomattavan omaisuus- tai ympäristövahingon torjumisesta. Tätä asetusta erävalvontaan ei voida käyttää, mutta muissa tilanteissa kylläkin. Poliisilain 9 luvun 5 § mukaan, henkilöllä on oikeus poliisin pyynnöstä avustaa poliisia yksittäisen virkatehtävän suorittamiseksi. Tässä lainkohdassa puhutaan, että tehtävän tulee liittyä yleiseen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen ja sen tulee olla yksittäinen tehtävä. Tässä tulee mietittäväksi, mikäli partio toimii työvuoronsa ajan pääsääntöisesti yksityisellä alueella ja suorittaa siellä erävalvontaa, onko kyseessä enää yksittäisen virkatehtävän suorittamisesta, jota erätarkastaja avustaa ja onko erävalvontaan liittyvät eri tehtävät kuten ase ja metsästyslupien tarkastaminen ylipäättään yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä. Mauno Kuismin on kirjoittanut opinäytetyössään "Poliisi sisäisen turvallisuuden turvaajana. Mihin poliisin valvontatyö perustuu?" yleisen järjestyksen ja turvallisuuden määritelmäksi seuraavaa: yleinen järjestys tarkoittaa valtion sisäistä järjestystä. Valtion sisäiseen järjestykseen voidaan ymmärtää kuuluvan kaksi toisistaan irrallista aluetta, jotka ovat lain noudattaminen ja toinen on yleiseen aikaan ja paikkaan sidottujen moraalisäädösten noudattamista. Kuisminin mukaan turvallisuudella puolestaan voidaan tarkoittaa erilaisia asioita sen mukaan, missä asian yhteydessä turvallisuuden käsitettä käytetään. Erään määritelmän mukaan turvallisuus tarkoittaa vapautta ympärillämme olevista uhkista ja kyvystä puolustautua niitä vastaan (Kuismin 2018, 5).

Tutkimustulosten perusteella yhteispartion toiminta olisi tehokkaampaa ja monipuolisempaa toimivaltuuksien näkökulmasta yhteispartiona, mikäli partiossa olisi kaksi poliisia tai vaihtoehtoisesti erä-

tarkastajalle määriteltäisiin lakiin lisää toimivaltuuksia. Mikäli haluttaisiin säätää lakiin erätarkastajalle lisää toimivaltuuksia, ydinkysymyksenä olisi, mitä toimivaltuuksia erätarkastaja tarvitsee, jotta sen toiminta olisi yhteispartiossa toimivaltuuksien näkökulmasta ongelmattomaa, toimivaa ja yhteispartion toiminnan kannalta tehokkainta. Esimerkiksi suurpetojen laittomaan tappamiseen liittyvään esitutkintaan liittyvät usein kotietsintä ja paikanetsintä. Etsintää kohdepaikassa tekee partiosta tällä hetkellä vain poliisi. Etsintä olisi tehokkaampaa ja nopeampaa mikäli etsintöjä voisi suorittaa partion molemmat jäsenet.

Mikäli tulevaisuudessa halutaan käyttää erätarkastajan ja poliisin yhteispartiota erävalvonnassa, pitäisi tutkia onko tarkoituksenmukaista säätää erätarkastajalle lisää toimivaltuuksia erävalvontaan liittyen yksityisellä alueella, lisää toimivaltaa erilaisten etsintöjen suorittamiseen ja pitäisikö erätarkastajalle lisätä myös toimivaltuuksia erilaisten muiden poliisitehtävien suorittamiselle jotka eivät liity suoraan erävalvontaan. Metsähallituksen erätarkastajien määrä on kuitenkin pieni ja heidän ydintehtävä on valtion maiden erävalvonta eikä vastaavia pitkän ajan yhteispartioita ole muualla käytössä kuin SusiLIFE-hankkeessa. Toisaalta yhtenä näkökulmana voisi olla myös voisiko erätarkastaja ja poliisi toimia hankkeessa tiedon kerääjänä ja tarkkailijoina, jolloin erätarkastajan toimivaltuudet nykyisellä lainsäädännöllä mahdollisesti olisivat riittävät. Kun tarvittava tieto on hankittu yhteispartion toimesta, kahden poliisin muodostama partio saattaisi tehtävän loppuun tarvittavin toimenpitein yhteistoiminnassa SusiLIFE-hankkeen partion kanssa.

Koska partiossa on poliisi, joutuu poliisi virkansa puolesta puuttumaan myös muihin tehtäviin kuin erävalvontaan liittyviin tehtäviin. Tästä syystä tulee arvioitavaksi, onko nykyinen lainsäädäntö erätarkastajan osalta riittävä muiden, kuin erävalvontaan liittyvien tehtävien hoitamiseksi yhteispartiossa. On otettava huomioon PoL 9 luvun 5 §, joka mahdollistaa tällä hetkellä erätarkastajaa avustamaan poliisia yksittäisen yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvässä tehtävässä. Jos puolestaan erätarkastajalle alettaisiin lisäämään saman tasoisia toimivaltuuksia kuin poliisille muiden tehtävien kuin erävalvontaan liittyvien tehtävien hoitamiseksi, erävalvonnan ydintehtävä voisi alkaa hävitä ja alettaisiin ajan myötä tehdä kaikkea muuta kuin erävalvonnan tehtäviä. Sama lopputulema voisi myös olla, mikäli partio muodostettaisiin kahdesta poliisista.

Mikäli erätarkastajalle lisättäisiin lakiin erävalvontaan liittyen lisää toimivaltuuksia, jotta hän voisi ilman poliisia itsenäisesti tehdä samat valvontatoimenpiteet yksityisellä alueella kuin valtion alueella, vastaavanlaisen SusiLIFE partion voisi toisaalta muodostaa myös erätarkastajista, jolloin se pystyisi keskittymään salametsästyksen ja metsästysrikollisuuden torjumiseen. Lakiin lisättävät toimivaltuudet liittyen erävalvontaan voisivat esimerkiksi olla samantasoiset kuin mitkä rajavartijalla tällä hetkellä ovat. Tämä mahdollistaisi sen, että erätarkastajalla olisi esimerkiksi oikeus pysäyttää ajoneuvo yksityisellä alueella virkatehtävän suorittamiseksi, tarkistaa metsästyksen tarvittavat luvat, tarkistaa kuljetetaanko aseita oikein ja aseiden luvat. Tämän lakimuutoksen myötä erätarkastajan itsenäinen työskentely alueesta riippumatta tehostuisi, olipa partion koostumus mikä tahansa.

Lisäksi voidaan ajatella, että erätarkastajan toimivaltuuksia lisäämällä saataisiin harvaanasutuille alueille lain noudattamista valvovia virkamiehiä, johon yksin poliisin ja rajavartiolaitoksen resurssit eivät riitä. Tämän myötä kansalaisten turvallisuus ja turvallisuuden tunne lisääntyisi syrjäseuduilla. On tärkeää arvioida, halutaanko keskittyä suurpetoihin liittyvien ongelmien ratkaisemiseen ja siihen liittyvään rikollisuuden ennaltaehkäisemiseen vai halutaanko monipuolisempaa toimintaa, jossa tehdään edellä mainitun lisäksi myös paljon muuta poliisitoimintaa. Tämän myötä tulisi tehdä päätökset tarkoituksenmukaisimmasta partion kokoonpanosta ja mahdollisista lakiuudistuksista. Koska partiossa on kaksi jäsentä, olisi tärkeää, että molemmat partion jäsenet voisivat suorittaa yhtä lailla valvontaa ja jakaa työmäärän partiossa tasapuolisesti, mikä ei tällä hetkellä lainsäädännöllisistä syistä toteudu, siitä huolimatta, että molemmilla on taustakoulutuksena poliisin perustutkinto.

8 POHDINTA

8.1 Ammatillinen kasvu ja oma oppiminen

Miettiessäni opinnäytetyön aihetta ajattelin, että aiheeksi olisi tärkeää valita jokin sellainen aihealue, joka itseäni kiinnostaa ja tätä kautta opinnäytetyön tekemiseen tulee mielekkyyttä. Harrastan metsästystä ja ajattelin että jokin metsästyksen ja sen valvontaan liittyvä aihealue voisi olla mielenkiintoinen. Itä-Suomen poliisilaitoksen ehdottama aihe vaikutti mielenkiintoiselta, joten päätin aloittaa tästä tutkimuksen tekemisen.

Opinnäytetyö prosessi oli kaiken kaikkiaan pitkä ja siihen liittyi paljon erilaisia vaiheita. Etenkin yksin työtä tehdessä työtä oli paljon mutta toisaalta tutkimuksen teon aikataulutuksen ja kirjoittamisen voi itse päättää. Käytännössä prosessi alkoi kesällä 2019, jolloin lähestyin SusiLIFE-hankkeen partiota ja kyselin alustavasti kiinnostusta osallistua haastateltavana tutkimukseen. Tähän suostuttiin ja kirjoittamistyö alkoi syksyllä 2019. Opinnäytetyön valmistumisajaksi otin tavoitteeksi loppuvuoden 2020. Opinnäytetyön valmistuminen siirtyi kuitenkin alkuvuoteen 2021. Mielestäni olen kehittynyt tutkimuksen tekijänä tämän opinnäytetyöprosessin aikana. Minulla ei ole aikaisemmin kokemusta tällaisesta tutkimuksen tekemisestä, ja kirjoittamisprosessin aloittaminen tuntui aluksi haastavalta ennen kuin ymmärsin ja sain tietoa mistä kannattaa lähteä liikkeelle. Sain tämän tutkimuksen teon myötä paljon kokemusta tutkimuksen suunnittelusta ja toteutuksesta. Koska aihetta ehdotettiin Itä-Suomen poliisilaitokselta, on tärkeää huomioida mitä tutkimuksella haetaan ja halutaan. Itä-Suomen poliisilaitoksen tutkimuksen yhdyshenkilöltä sain hyvät lähtökohdat ja tiedot työn tekemiselle. Lisäksi sain yhdyshenkilöltä tutkimuksen teon aikana riittävästi tietoa ja vastauksia, mikäli minulla kysymyksiä tutkimukseen liittyen. Olen oppinut myös huomioimaan omat valmiudet tutkimuksen teossa ja ne oli otettava huomioon. Opinnäytetyö ohjaajalta olen saanut tietoa ja ohjeita, miten kannattaa edetä, kun kysymyksiä tuli ja tuntui että tutkimuksen teossa oli haasteita. Näiden ohjeiden kautta tutkimuksen teko alkoi edetä.

Opinnäytetyön aikana tutustuin SusiLIFE-hankkeen erätarkastajan ja poliisin muodostamaan yhteispartioon ja sen toimintaan. Sain myös samalla paljon tietoa erävalvonnasta, joka itseäkin myös kiinnostaa. Tutkijana minulle tuli selkeä kuva, kuinka toimiva hankkeen yhteispartio toimivaltuuksien osalta on, mitä haasteita siihen liittyy ja mitkä voisivat olla parannuskeinoja siihen.

Haastateltavien määrä tutkimukseen oli pieni. Tämä johtui siitä, että vastaavanlaista pitkäaikaista yhteispartioita ei ole muualla käytössä eikä kokemuksia tästä toiminnasta näin ollen muilla ole. Tämän vuoksi haastattelu kohdistui SusiLIFE-hankkeen partion jäseniin. Tutkimuksella pyrin keskittymään siihen, miten partio kokee yhteispartioinnin toimivuuden. Haastattelussa sain kerättyä tarvitsemäni aineiston ja vastaukset kysymyksiini. Hyödynsin työssäni paljon eri lainsäädäntöä ja ajoittain sen tulkitseminen teki tutkimuksesta haastavaa. Haastateltavien määrään nähden tutkimukseni aineisto oli mielestäni kattava ja sain haastattelulla rehellistä ja luotettavaa tietoa aiheesta. Kuitenkin olen pohtinut tutkimustulosteni luotettavuutta ja yleistettävyyttä juuri tuon haastateltujen vähäisen määrän vuoksi. Tutkimukseen olisi voinut haastatella vielä lisää henkilöitä aiheen ympäriltä mutta yksin tutkimusta tehdessä, tutkimuksen laajuus täytyi suhteuttaa tiettyihin rajoihin.

8.2 Jatkotutkimusaiheet

Toin tutkimuksessani esille partion näkökulmaa yhteispartion toimivuudesta toimivaltuuksien näkökulmasta. Työssäni käsiteltiin yhteispartion kokemusten perusteella, mitkä seikat yhteispartioinnissa on hyvää, mitkä ovat haasteita ja mitä parannusehdotuksia voisi olla yhteispartion toiminnan kehittämiseksi toimivaltuuksien näkökulmasta. Tein tutkimuksen niiden kokemusten ja tietojen perusteella, joita hankkeen alkuaikana on saatu. Hankkeen myöhäisemmässä vaiheessa kokemukset lisääntyvät ja uusia näkökulmia tulee jatkuvasti, jonka mukaan jatkotutkimusta aiheesta voisi tehdä. Lisäksi mikäli tulevaisuudessa säädettäisiin lakiin erätarkastajalle uusia toimivaltuuksia tai vastaavanlainen partio muodostettaisiin esimerkiksi kahdesta poliisista voisi tutkia, onko toimivaltuuskysymykset poistuneet ja onko partion toiminta tehokkaampaa kuin mitä se tällä hetkellä on.

LÄHTEET

Alasuutari, Pertti 2011: Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.

Hirsijärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009: Tutki ja kirjoita. 15, uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Juvonen, Ville 2014: Rajavartiolaitokset metsästyksen valvonta. Maanpuolustuskorkeakoulu. Kandidaatin tutkielma.

Kankkunen, Päivi & Vehviläinen-Julkunen, Katri 2013: Tutkimus hoitotieteessä. 3, uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kuismin, Mauno 2018: Poliisi sisäisen turvallisuuden turvaajana. Mihin poliisin valvontatyö perustuu? Poliisiammattikorkeakoulu. AMK opinnäytetyö.

Kylmä, Jari & Juvakka, Taru 2007: Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Editia

Maa ja metsätalousministeriö. Poikkeuslupa. Luettavissa: https://mmm.fi/riista/metsastuksen-rajoittaminen/poikkeuslupa_luettu Luettu 23.1.2021

Metsähallitus 2015 luettavissa: <http://www.suurpedot.fi/suojelu-ja-metsastys/metsastys.html> Luettu 29.3.2021

Metsähallitus. Erätarkastajat. Luettavissa: <https://www.eraluvat.fi/erapalvelut/eravalvonta/eratarkastajat.html> Luettu 23.1.2021

Miettinen, Joonas 2019: Erävalvonta. Katsaus erävalvontaan Oulun, Jokilaaksojen, Koillismaan ja Kainuun kenttäjohtoalueilla. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK opinnäytetyö.

Poliisi 2020: Ympäristörikoskatsaus. Luettavissa: <https://poliisi.fi/documents/25235045/28576016/Ymparistorikoskatsaus-2020.pdf/9caf87ba-8099-ff85-11d0-1776ad4455f5/Ymparistorikoskatsaus-2020.pdf?t=1607540008634> Luettu 23.1.2021

Poliisi 2020, Susi lopetettiin Polvijärvellä. Luettavissa 23.1.2021
<https://poliisi.fi/-/susi-lopettiin-polvijarvella-ita-suomen-poliisilaitos-> Luettu 23.1.2021 Luettu 23.1.2021

Riistan vuoksi, 2019, Erävalvonta on yhteistyötä. Suomen riistakeskuksen verkkojulkaisu. Luettavissa: <https://www.riistanvuoksijulkaisu.fi/artikkelit/riistakonserni/eravalvonta-on-yhteistyota> Luettu 29.3.2021

Suomen riistakeskus 2019. Metsästyksenvalvojien koulutus. Luettavissa: <https://www.riistainfo.fi/wp-content/uploads/2018/04/metsastystenvalvojien-koulutus-2019.pdf> Luettu 23.1.2021

Suomen riistakeskus. Metsästysluvut. Luettavissa: <https://riista.fi/metsastys/palvelut-metsastajalle/metsastysluvut/> Luettu 23.1.2021

Suomen riistakeskus. Tehtävät. Luettavissa:

<https://riista.fi/riistahallinto/suomen-riistakeskus/tehtavat/> luettu 23.1.2021

SusiLIFE. Tietoa hankkeesta. Luettavissa:

<https://susilife.fi/fi/cms/hanke-tietoa> Luettu 28.3.2021

SusiLIFE. Teemat. Luettavissa:

<https://susilife.fi/fi/cms/teemat/poliisin-ja-eratarkastajan-partio-ita-suomessa/> Luettu 23.1.2021

Tehtävät. Suomen riistakeskus. Luettavissa:

<https://riista.fi/riistahallinto/suomen-riistakeskus/tehtavat/> Luettu 23.1.2021

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Vilka, Hanna 2005: Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

